

El gust per la lectura

El meu germà Pol

Isabel-Clara Simó

Guia de lectura i orientacions didàctiques per als professors

Curs 2021-2022

1r i 2n d'ESO

El gust per la lectura 2021 – 2022

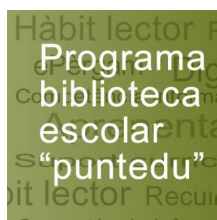
Primer i segon d'ESO

Orientacions didàctiques per als professors

Departament d'Educació

Subdirecció General de Plurilingüisme
Servei de Suports i Recursos Lingüístics

Sergi Barceló i Trigueros

Atès el caràcter docent d'aquesta publicació, per a la citació de fragments de textos d'altri i la reproducció de fotografies procedents d'obres publicades (de les quals se cita adequadament la font i el nom de l'autor) ens acollim al dret de citació reconegut a l'article 32.1 del Text refós de la Llei de propietat intel·lectual, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, i a l'article 10.2 del Conveni de Berna per a la Protecció de les obres literàries i artístiques, de 9 de setembre de 1886; i, per tant, està exempta de la necessitat d'autorització i abonament dels drets d'autor.

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No Comercial-Compartir Igual 4.0 Internacional de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se'n senti l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual que la que regula l'obra original. La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.ca>

SUMARI

PRESENTACIÓ	4
Objectius d'aprenentatge	5
Competències	6
Continguts específics de les activitats i competències	9
Correspondència de les activitats amb les competències	12
ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES	
Pautes d'avaluació	12
Estratègies i metodologies	12
Portafolis literari	12
L'oralitat	13
L'ús de les xarxes socials	14
Creació artística	14
Organització de l'aula	15
Recursos didàctics	15
Bibliografia	16
PROPOSTES DIDÀCTIQUES	
Abans de la lectura	17
Durant la lectura	31
Després de la lectura	41
ANNEXOS	52

PRESENTACIÓ

Una obra literària compta amb molts elements que la fan única i especial. El gènere literari, per exemple, determina en bona mesura què trobarem en la història que es conta: tipus de personatges, estructura de la trama o l'estil literari. En aquest cas, *El meu germà Pol*¹ es pot llegir sota el paraigua de la novel·la psicològica ja que la veu de la narradora-protagonista utilitza la trama per a deixar anar els seus pensaments, el seu punt de vista sobre els diferents temes que s'hi tracten. Filant prim, estem davant d'un exemple extraordinari i especial del que anomenem "la literatura del jo". Extraordinari perquè aconsegueix els cànons d'aquest punt de vista mitjançant un discurs introspectiu que prova de comprendre el món que l'envolta i especial perquè parlem d'una xiqueta de dotze anys que ha hagut de madurar a corre-cuita per a assumir unes responsabilitats sobrevingudes.

En aquest tipus de discurs observem els aspectes íntims i personals de la narradora amb un deix d'oralitat i d'immediateza sobre allò que pensa la Mercè. Ací, el pensament a raig es fa explícit i floreix gràcies a un estil literari coherent amb l'edat de la narradora i amb les intencions literàries de l'autora. Els capítols en què s'organitza la novel·la recorden el format d'un dietari personal amb el qual l'autora testimonia el que li ocorre mitjançant reflexions i observacions amb una bona dosi d'ironia i de desfici. La col·loquialitat de la Mercè i aquesta fina ironia permet que l'obra no caigui en el dramatisme sobrevingut per les accions dels personatges i per la violència social i familiar que s'hi exerceix. En un altre sentit, aquesta vessant dietarística de la novel·la té el mateix valor que la pròpia trama, ja que les reflexions de la narradora sobre els fets que ocorren durant la història són tant o més importants que els fets que precipiten el desenllaç de la trama.

El jo narratiu s'erigeix, doncs, com a l'element literari clau que dona forma a l'obra literària i al voltant del qual s'articulen totes les estratègies literàries: n'és el canal i la forma que té l'autora per a concebre i construir una història. De fet, Isabel-Clara Simó ha estat una prolífica autora en aquest terreny introspectiu, ja que al darrere de tota la seua obra narrativa hi ha l'intent d'entendre l'ésser humà en totes les dimensions possibles a través dels seus personatges.

Aquest afany s'ha concebut mitjançant veus narratives i punts de vista diversos, però el cert és que veus com la de la Mercè permeten un mimetisme entre protagonista/narrador-lector difícil de superar. Aquesta és una novel·la que tracta temes i subtemes de caire social que de ben segur generaran debats i tertúlies engrescadores a l'aula. Aproveiteu la lectura per a compartir les vostres experiències personals sobre el que li ocorre al Pol, els neguits que us desperten les relacions familiars, els prejudicis i les convencions que contenen les vostres motxilles. Però us fem un últim suggeriment: animeu-vos també a posar-vos en la pell de la Mercè i tracteu de viure els canvis que experimenta en relació amb l'entorn i amb ella mateixa. Assumiu la seua veu, deixeu-vos anar i gaudiu!

¹ En aquest dossier utilitzem la 6a edició de Bromera.

OBJECTIUS D'APRENENTATGE

1. Fomentar el gust per la lectura a partir d'estratègies didàctiques de reflexió personal i compartida.
2. Gaudir de la lectura a partir de la identificació de la funció estètica del llenguatge literari.
3. Valorar i fomentar la comprensió del text literari amb la lectura en veu alta.
4. Reflexionar sobre la construcció de l'artefacte literari a partir dels aspectes formals i contextuals.
5. Generar opinions i arguments sobre el fet literari a partir de l'experiència vital per a generar lligams amb l'obra literària tot respectant la diversitat i les diferències entre iguals.
6. Potenciar la capacitat pròpia dels alumnes en la creació artística en qualsevol de les seues manifestacions a partir de la inspiració literària.
7. Promoure la connectivitat del text literari amb altres textos i altres expressions artístiques.
8. Fer ús de les noves tecnologies de forma adequada i coherent per a contribuir a la comprensió literària i a la seua projecció.
9. Analitzar les creacions artístiques sense complexos i defugir d'etiquetatges simplistes.
10. Valorar l'obra literària des d'un punt de vista social i cultural i copsar la transcendència de la indústria editorial.

COMPETÈNCIES

	Àmbit lingüístic (L)	Àmbit social (S)	Àmbit artístic (A)	Àmbit digital (D)	Àmbit cultura i valors (V)	Àmbit personal i social (P)
C1	Dimensió comunicativa Obtenir informació, interpretar i valorar el contingut de textos escrits de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i acadèmics per comprendre'ls.	Dimensió històrica Anàlitzar els canvis i les conseqüències dels fets o fenòmens històrics per comprendre'n la causalitat històrica.	Dimensió percepció i escolta Utilitzar estratègicament els elements dels llenguatges visual, musical i corporal per analitzar les produccions artístiques.	Dimensió instruments i aplicacions Seleccionar, configurar i programar dispositius digitals segons les tasques que calgui realitzar.	Dimensió personal Actuar amb autonomia en la presa de decisions i ser responsable dels propis actes.	Dimensió autoconeixement Prendre consciència d'un mateix i implicar-se en el procés de creixement personal.
	Reconèixer els gèneres de text, l'estructura i el seu format, i interpretar-ne els trets lèxics i morfosintàctics per comprendre'ls.	Aplicar els procediments de la recerca històrica a partir de la formulació de preguntes i l'anàlisi de fonts, per interpretar el passat.	Mostrar hàbits de percepció reflexiva i oberta de la realitat sonora i visual de l'entorn natural i cultural.	Utilitzar les aplicacions de text, de textos, presentacions multimèdia i tractament de dades numèriques per a la producció de documents digitals.	Assumir actituds ètiques derivades de la Declaració Universal dels Drets Humans.	Dimensió aprendre a aprendre Conèixer i posar en pràctica estratègies i hàbits que intervingen en el propi aprenentatge.
C3	Desenvolupar estratègies de cerca i gestió de la informació per adquirir coneixement.	Interpretar que el present és producte del passat, per comprendre que el futur és fruit de les decisions i accions actuals.	Dimensió expressió, interpretació i creació Interpretar música de forma individual i col·lectiva utilitzant la veu, els instruments, el cos i les eines tecnològiques.	Utilitzar les aplicacions bàsiques d'edició d'imatge fixa, so i imatge en moviment per a produccions de documents digitals.	Qüestionar-se i usar l'argumentació per superar prejudicis i per consolidar el pensament propi.	Desenvolupar habilitats i actituds que permetin afrontar els reptes de l'aprenentatge al llarg de la vida.
	Planificar l'escrit d'acord amb la situació comunicativa (receptor, intenció) i a partir de la generació d'idees i la seva organització.	Identificar i valorar la identitat individual i col·lectiva per comprendre la seva intervenció en la construcció de subjectes històrics.	Interpretar i representar amb formes bidimensionals i tridimensionals, estàtiques i en moviment.	Tractament de la informació i organització dels entorns de treball i aprenentatge Cercar, contrastar i seleccionar informació digital adequada per al treball a realitzar, tot considerant diverses fonts i mitjans digitals.	Identificar els aspectes ètics de cada situació i donar-hi respostes adients i preferentment innovadores.	Participació Participar a l'aula, al centre i a l'entorn de manera reflexiva i responsable.

	Àmbit lingüístic (L)	Àmbit social (S)	Àmbit artístic (A)	Àmbit digital (D)	Àmbit cultura i valors (V)	Àmbit personal i social (P)
C5	<p>Escriure textos de tipologia diversa i en diferents formats i suports amb adequació, coherència, cohesió i correcció lingüística.</p>	<p>Dimensió geogràfica Explicar les interrelacions entre els elements de l'espai geogràfic, per gestionar les activitats humanes en el territori amb criteris de sostenibilitat.</p>	<p>Compondre amb elements dels llenguatges artístics utilitzant eines i tècniques pròpies de cada àmbit.</p>	<p>Construir nou coneixement personal mitjançant estratègies de tractament de la informació amb el suport d'aplicacions digitals.</p>	<p>Dimensió interpersonal Mostrar actituds de respecte actiu envers les altres persones, cultures, opcions i creences.</p>	
C6	<p>Revisar i corregir el text per millorar-lo, i tenir cura de la seva presentació formal.</p>	<p>Aplicar els procediments de l'anàlisi geogràfica a partir de la cerca i l'anàlisi de diverses fonts, per interpretar l'espai i prendre decisions.</p>	<p>Experimentar i/o improvisar amb instruments i tècniques dels llenguatges artístics.</p>	<p>Organitzar i utilitzar un entorn personal de treball i aprenentatge amb eines digitals per desenvolupar-se en la societat del coneixement.</p>	<p>Aplicar el diàleg i exercitar totes les habilitats que comporta, especialment per a la solució de conflictes interpersonals i per propiciar la cultura de la pau.</p>	
C7	<p>Obtenir informació, interpretar i valorar textos orals de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i acadèmics, incloent-hi els elements prosòdics.</p>	<p>Analtzar diferents models d'organització política, econòmica i territorial, i les desigualtats que generen, per valorar com afecten la vida de les persones i fer propostes d'actuació.</p>	<p>Desenvolupar projectes artístics disciplinaris o transdisciplinaris tant personals com col·lectius.</p>	<p>Dimensió comunitat interpersonal i col·laboració Participar en entorns de comunicació interpersonal i publicacions virtuals per compartir informació.</p>	<p>Dimensió sociocultural Comprendre i valorar el nostre món a partir de les arrels culturals que l'han configurat.</p>	
C8	<p>Produir textos orals de tipologia diversa amb adequació, coherència, cohesió i correcció lingüística, emprant-hi els elements prosòdics i no verbals pertinents.</p>	<p>Dimensió cultural i artística Valorar les manifestacions culturals i relacionar-les amb els seus creadors i la seva època, per interpretar les diverses cosmovisions i la seva finalitat.</p>	<p>Dimensió societat i cultura Valorar amb respecte i sentit crític les produccions artístiques en els seus contextos i funcions.</p>	<p>Realitzar activitats en grup tot utilitzant eines i entorns virtuals de treball col·laboratiu.</p>	<p>Copsar les dimensions ètiques dels grans relats literaris i de les obres artístiques.</p>	
C9	<p>Emprar estratègies d'interacció oral d'acord amb la situació comunicativa per iniciar, mantenir i acabar el discurs.</p>	<p>Valorar el patrimoni cultural com a herència rebuda del passat, per defensar-ne la conservació i afavorir que les generacions futures se l'apropriïn.</p>	<p>Gaudir de les experiències i creacions artístiques com a font d'enriquiment personal i social.</p>	<p>Dimensió ciutadania, hàbits, civisme i identitat digital Realitzar accions de ciutadania i de desenvolupament personal, tot utilitzant els recursos digitals propis de la societat actual.</p>	<p>Analtzar críticament l'entorn (natural, científicotecnològic, social, polític, cultural) des de la perspectiva ètica, individualment i de manera col·lectiva.</p>	

	Àmbit lingüístic (L)	Àmbit social (S)	Àmbit artístic (A)	Àmbit digital (D)	Àmbit cultura i valors (V)	Àmbit personal i social (P)
C10	Dimensió literària Llegir obres i conèixer els autors i les autores i els períodes més significatius de la literatura catalana.	Valorar les expressions culturals pròpies, per afavorir la construcció de la identitat personal dins d'un món global i divers.	Per ús del coneixement artístic i de les seves produccions com a mitjà de cohesió i d'acció pro-social.	Fomentar hàbits d'ús saludable de les TIC vinculats a l'ergonomia per a la prevenció de riscos.	Realitzar activitats de participació i de col·laboració que promoguin actituds de compromís i democràtiques.	
C11	Expressar, oralment o per escrit, opinions raonades sobre obres literàries, tot identificant gèneres, i interpretant i valorant els recursos literaris dels textos.	Dimensió ciutadana Formar-se un criteri propi sobre problemes socials rellevants per desenvolupar un pensament crític.		Actuar de forma crítica i responsable en l'ús de les TIC, tot considerant aspectes ètics, legals, de seguretat, de sostenibilitat i d'identitat digital.		
C12	Escriure textos literaris per expressar realitats, ficcions i sentiments.	Participar activament i de manera compromesa en projectes per exercir drets, deures i responsabilitats propis d'una societat democràtica.				
C13		Pronunciar-se i comprometre's en la defensa de la justícia, la llibertat i la igualtat entre homes i dones.				
A1	Dimensió actitudinal i plurilingüe Adquirir l'hàbit de la lectura com un mitjà per accedir a la informació i al coneixement, i per al gaudi personal; i valorar l'escriptura com un mitjà per estructurar el pensament i comunicar-se amb els altres.					
A2	Implicar-se activament i reflexiva en interaccions orals amb una actitud dialogant i d'escolta.					
A3	Manifestar una actitud de respecte i valoració positiva de la diversitat lingüística de l'entorn pròxim i d'arreu.					

CONTINGUTS ESPECÍFICS DE LES ACTIVITATS I COMPETÈNCIES

TIPUS D'ACTIVITAT	Activitat	Contingut específic	Competències
Compartir la lectura	1	Vida i obra de l'autora	L10, S4, D3, D4
	2	Vida i obra de l'autora	L10, S4, D3, D4
	3	Hàbits lectors dels alumnes i de les famílies	P1, L(A)1
	11	La importància de l'ús literari i social de la llengua catalana	L(A)3, L1, P4
	12	El debat: un nou grup de música tria el català o el castellà	L(A)3, L8, V4
	13	Què suggereix el títol?	S8, V4, V8
	14	El títol, el gènere i la trama	S8, V4, V8
	22	El protagonista i la intenció comunicativa	L11, P4
	23	Les cançons que parlen de la novel·la	L7, L11, V8
	24	Els trets personals i socials dels personatges	L1, S11, P4
	25	Sensacions davant el públic	L11, LA2, V4
	27	L'herència genètica	L11, P4, V4
	30	Tertúlia sobre significats	L11, P4, V4
	31	Tertúlia al voltant dels símbols	L11, P4, V4
	33	Justificació del títol	V3, V7, L11
	34	M'ha agradat, no he entès, no m'ha agradat	L11, P4, V4, D2
	35	Conversa amb bastides	L11, P4, V4,
36	Què m'ha fet pensar i estremir?	L11, P4, V4,	

Compartir la lectura: Aquest tipus d'activitat es basa en la tertúlia literària, en el debat i en l'anàlisi dialògic de la interpretació que fem de la lectura. Totes les propostes són susceptibles de canviar i d'adaptar-se a la realitat d'aula de cadascú, afegint, esporgant i fins tot fusionant unes activitats i altres.

Comprensió lectora	4	L'article d'opinió: la memòria històrica	L1, L(A)3, S3
	10	Els textos argumentatius d'Isabel-Clara Simó	L2, V4
	16	La construcció psicològica dels personatges	L1, L11, V4
	18	El temps narratiu de la història	L1
	28	Els trets ideològics dels personatges	L2, V4
	29	Anticipació del text literari	L1, V4
	32	Infografia sobre l'evolució del personatge	L1, D5, A5
Aspectes literaris	6	Les revistes en llengua catalana: l'hemeroteca	L3, L10
	8	El context literari: Joan Fuster	L10, L7
	9	L'estil literari de Pla	L10,
	17	El llenguatge dels personatges	L2, L8
	19	Els tipus de narrador	L2, L5, L6, L12
	20	L'espai narratiu	L11, V4
	21	Dramatització del text literari	L8, D2, A4
	26	L'estil literari del discurs del Pol	L8, L11
	37	Descripció dels companys	L4, L5, L6, A5
	39	Els objectes de la novel·la	L1, A5, D5
	41	Els contes de l'autora	L10, L1
	43	Conversa per Whatsapp	L1, L4, L5, L6, L11
Activitats transversals i acadèmiques	5	La memòria històrica mitjançant entrevistes	S4, D3
	7	Joan Fuster i el procés de normalització cultural	S1, S3, L10
	15	L'arbre genealògic	L1, D2, D7
	38	Escultura de fang	A4, A5
	40	La música i les arts escèniques en la novel·la	S7, A9, V8
	42	Els àlbums en anglès	L7, L11
	44	Aproximació a la Síndrome de Down	L7, V5, P1
	45	Panell sobre la Síndrome de Down	V5, P1, D4, D5

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Pautes d'avaluació

Aquest dossier s'ha d'entendre com una eina a disposició del docent i dels alumnes per tal de dinamitzar la lectura i de fomentar-ne el gaudi. En cap cas és un material didàctic destinat a valorar continguts curriculars ni molt menys capacitats. Amb aquest esperit, doncs, entenem que totes les propostes han de poder promoure la participació activa dels alumnes mitjançant la reflexió sobre la seua experiència lectora i gràcies a la interacció amb els altres.

Les propostes que trobarem al dossier permeten aplicar estratègies d'avaluació formativa de manera que els alumnes siguen capaç de plantejar-se els objectius d'aprenentatge i conèixer prèviament els criteris d'avaluació de cada proposta de forma implícita i explícita. A través de les activitats col·laboratives sobre la lectura, tractarem que els alumnes prenguen consciència del seu procés d'aprenentatge: aprendran a reflexionar, a conversar, a construir nous significats, a negociar-los i a revisar els antics.

Per a desplegar estratègies avaluatives oferim algunes mostres d'instruments que poden inspirar els docents. Aquestes propostes, però, són convenientes compartir-les prèviament amb els alumnes i construir-les plegats per a comprometre'ls en el seu aprenentatge i que siga més significatiu.¹

Sens dubte, el Portafolis literari que proposem com a estratègia transversal de la proposta és la millor forma de promoure l'autoreflexió i la coavaluació. A més, amb un recurs digital com aquest podrem plantejar-nos la llengua oral no només com a objectiu d'aprenentatge, sinó també com a instrument d'avaluació.

L'avaluació, doncs, ha de ser consensuada, negociada i assumida pels alumnes perquè no esdevinga un entrebanc a l'hora d'estimular i promoure el gust per la lectura. Al contrari, si som capaços de convertir l'avaluació en una demostració del que som capaços d'aprendre amb la literatura, aconseguirem més i millors lectors.

Estratègies i metodologies Portafolis literari

El Portafolis literari és una adaptació de la carpeta d'aprenentatge que ja s'aplica en molts centres educatius. Aquesta eina metodològica autoregula l'aprenentatge dels alumnes de forma lliure i autònoma mitjançant intervencions i publicacions relacionades amb la lectura individual i col·lectiva. El portafolis esdevé l'espai idoni per a deixar constància de les interpretacions que els alumnes fan del text literari i per a palesar la relació que es genera entre el lector (o lectors) i el text i el context.

Una de les majors virtuts de la carpeta és la con-

1 Vegeu la Taula 1 dels Annexos

nexió amb l'avaluació formadora dels alumnes. Mitjançant les aportacions de cadascú, tothom pot reflexionar sobre el que aprèn, com aprèn i com és aquest procés d'aprenentatge, alhora que es generen vasos comunicants entre les intervencions d'uns i d'altres, fet que enriqueix el propi procés a través de la construcció col·lectiva de nous significats.

El Portafolis pot proposar-se com un simple diari literari d'una obra concreta o com un instrument acadèmic transversal que arreplegue totes les experiències artístiques i literàries durant l'etapa educativa. En qualsevol cas, les eines digitals poden ajudar a crear un entorn personal d'aprenentatge que perdure en el temps i que siga tothora revisable. En aquest sentit, és recomanable que s'implemente des del primer curs i que esdevinga una línia de treball de centre subscripta al Pla Lector i a les activitats d'expressió escrita.

L'oralitat

Els textos literaris representen una magnífica oportunitat per a treballar estratègies d'ensenyament-aprenentatge de la llengua oral. Les propostes didàctiques d'aquest dossier descansen en bona mesura en estratègies dialògiques en què la tertúlia, la discussió, el debat i la lectura en veu alta tenen un alt protagonisme. D'una banda, recomanem defugir de les avaluacions valoratives sobre la lectura perquè limitaria molt la interpretació de cadascú. Per contra, activitats com les que proposem, sobretot en el bloc "Compartim la lectura", permeten abordar la literatura tenint en compte les aportacions de tot els alumnes, independentment de la profun-

ditat d'anàlisi de cadascú. En aquestes activitats la llengua oral s'erigeix com el canal principal de construcció d'aprenentatge i permet al docent aplicar estratègies d'aprenentatge de la pròpia oralitat mitjançant instruments d'avaluació formativa.

La millor manera de gaudir de la lectura és compartir significats i experiències de forma relaxada, i és ací on el docent ha de poder incloure elements de reflexió, materials didàctics, connexions amb altres matèries i criteris d'avaluació perquè tot plegat prenga sentit. El relaxament no ha de comportar absència de rigor, sinó un ambient idoni per a treballar a l'aula des del compromís recíproc, el reconeixement de l'altre i el respecte per la diversitat de veus.

Una altra de les facetes de l'oralitat és l'aprofitament de les lectures en veu alta que possibilita el text literari. Les lectures a l'aula i els modelatges són fonamentals per a copsar la bellesa del text, pal de paller de qualsevol impuls a la lectura per tal que els alumnes aprecien la funció estètica del missatge.

Una bona lectura fomenta el gust per llegir gràcies al plaer d'escoltar. La millor manera de posar en pràctica aquest logaritme és que el professor exercisca en un primer moment de model, i per a això cal preparació. Una lectura acurada del professor pot enganxar més a la lectura que tota una campanya de màrqueting comercial i institucional. Llegir pot considerar-se com un acte en què l'intel·lecte té un paper fonamental a l'hora de comprendre què es llegeix i relacionar-ho amb l'enciclopèdia personal del lector. Però la lectura en veu alta, a més, aconsegueix arribar al lector i/o oient per una via sensorial, cosa que

s'aproxima molt a l'efecte estètic que té intrínseca la música. La lectura en veu alta, doncs, és molt més empírica que la lectura individual en silenci, i gràcies a una bona elocució és molt més efectiva per a fer comprendre i estimar els textos.

“El narrador és algú que prové de l'exterior, que congrega a la plaça del poble aquells que no en sortiran mai, que els fa veure muntanyes, altres llunes, altres pors, altres rostres. És el propagador de les metamorfosis.”

(Jean-Claude Carrière, *El círculo de los mentirosos*)

Així mateix, les dinàmiques que trobarem al dossier a l'hora de recitar poesia, dramatitzar i teatralitzar² fragments, radiar notícies o compartir descripcions permeten aprendre estratègies de lectura en veu alta que suposaran un aprenentatge valuós i transferible per a l'alumne. Les materialitzacions de les intervencions orals mitjançant eines digitals permeten resseguir el procés d'aprenentatge sempre que vulguem. Però si anem més enllà, també ens podem plantejar articular les activitats orals a través de la ràdio escolar o, en cas que no en disposem, a través de podcasts que podrem inserir a la web del centre o de la biblioteca escolar. D'aquesta manera assolirem l'última de les fases del procés d'aprenentatge: la transferència i la difusió.

L'ús de les xarxes socials

Les xarxes socials són unes grans aliades a l'hora d'incentivar la lectura i la compartició d'experiències literàries. Xarxes com Twitter, Instagram, Youtube o TikTok permeten crear debats i comentaris al voltant d'una etiqueta que, a més, pot incloure autors, editors, periodistes, etc. En aquest dossier trobarem algunes activitats que proposen l'ús d'aquestes eines per tal que s'assolisca una de les màximes de l'aprenentatge significatiu: la transferència i la difusió. Quan els alumnes observen que el que fan té vida més enllà de les quatre parets de l'aula s'engresquen més, tenen més cura i es retroalimenten per a continuar aprenent.

Creació artística

És imprescindible que els professors siguem capaços de transmetre el text literari com un fet artístic i no sols com un material acadèmic. Només així aconseguirem que els alumnes valoren la literatura en tota la seua dimensió. I com a tal, cal que els professors també sapiguem transmetre la literatura com un immens terreny creatiu ple de vasos comunicants amb les altres expressions artístiques. La millor manera de fer-ho és acostant-los, en primer lloc, al que més coneixen: la música; però també és important palesar com en el transcurs dels segles els artistes de totes les disciplines han basat la creació en obres d'uns i d'altres, i ja de passada podem marcar les diferències entre el plagi i la còpia i la intertextualitat. Parlem, òbviament, dels clàssics, però també de tòpics literaris universals, d'arquetips i estereotips que s'han repetit al llarg dels segles i que encara avui trobem en obrir atzarosament

2 Vegeu aquest [treball](#) d'Elisenda Puig i Salvador per a conèixer més recursos didàctics sobre el teatre a les aules de secundària.

un llibre qualsevol.

En aquest dossier didàctic sobre *El meu germà Pol* plantegem algunes activitats per a tractar el fet literari mitjançant altres disciplines artístiques, amb el concurs d'altres àrees acadèmiques, perquè els alumnes puguin també expressar-se artísticament. Sense sortir del món literari, algunes activitats també plantegen la interpretació que fan els alumnes dels textos per a la creació poètica, així com l'anàlisi de fórmules literàries més pròpies de la lírica que de la narrativa, com l'ús de figures retòriques.

Organització d'aula

Per a dur a terme l'aplicació de les propostes didàctiques del "Dossier el docent" pot decidir en tot moment la conveniència d'organitzar la classe en agrupaments. Certament, la reflexió compartida sobre una experiència artística és molt valuosa perquè posa damunt la mateixa taula la vivència personal de cadascú i enriqueix el discurs de tothom. Què seria de nosaltres si no tinguérem ningú a qui explicar les sensacions sobre la pel·lícula després de sortir del cinema o sobre la sèrie que tot just hem acabat o sobre el teatre que ens ha deixat sorpresos. Els alumnes també necessiten explorar amb els seus iguals el que l'obra literària els ha despertat, així que la taula rodona, la tertúlia, la discussió i el debat en grups xicotets els engrescarà en la concepció de l'obra i en com entenen la literatura en general. Les organitzacions en grups són una mesura universal que també facilita l'aprenentatge entre iguals i propicia estratègies d'ensenyament inclusiu.

Recursos didàctics

- Articles periodístics.
- Espais web (institucions, associacions, escriptors).
- Vídeos (entrevistes, programes).
- Fragment de llibres.
- Documents personals.
- Biblioteca municipal.
- La comissió de la biblioteca escolar ha de poder coordinar-se amb la biblioteca municipal o de barri per a generar vincles d'anada i tornada. En aquest sentit, la biblioteca municipal ofereix un catàleg molt ampli de novel·la negra a l'abast dels usuaris. Es pot programar una visita a la biblioteca o es pot demanar que es genere una maleta literària amb títols que els alumnes puguin remenar. Amb aquests recursos materials es poden plantejar activitats a l'aula molt interessants d'introducció al gènere a partir de textos seleccionats.
- Maletes literàries CRP.
- Alguns Serveis Educatius ja disposen d'aquestes maletes literàries i tenen un desplegament didàctic pensat per a l'aula.

Bibliografia

- *Antologia del relat policíac* (2013). A cura de J. Santamaría i P. Alonso. Barcelona: Editorial Vicens Vives.
- BASSA, Ramon et alii (1991). *Bang. La novel·la negra a l'escola*. Barcelona: Moll Editorial.
- CHAMBERS, Aidan (2017). *Dime. Los niños, la lectura y la conversación*. Madrid: Fondo de Cultura Económica.
- MANENT, Albert & Josep Poca (2013). *Diccionari de pseudònims usats a Catalunya i a l'emigració*. Barcelona: Pagès Editors.
- MARTÍN, Andreu (2017). *Com escric novel·la policíaca*. Barcelona: Pagès Editors.
- PIQUER VIDAL, Adolf & Àlex Martín Escribà (2006). *Catalana i criminal. La novel·la detectivesca del segle XX*. Barcelona: Edicions Documenta Balear.
- SIMÓ, Isabel-Clara (2000). *Carta al meu net. Sobre el nacionalisme*. Barcelona: Columna.
- SIMÓ, Isabel-Clara (2003). *En legítima defensa. Els millors articles de l'AVUI*. Barcelona: Columna.
- SIMÓ, Isabel-Clara (2005). *Si em necessites, xiula*. Barcelona: Edicions 62.
- SIMÓ, Isabel-Clara (2008). *Adéu, Boadella. Crònica d'una decepció*. Barcelona: L'Arquer.
- SIMÓ, Isabel-Clara (2009). *Els racons de la memòria*. Barcelona: Edicions 62.

Webgrafia:

- PUIG, Elisenda (2002), [La dramatització i el teatre a l'educació secundària. Recursos didàctics per a la integració escolar i el coneixement de la llengua i la cultura catalanes](#).
- PUJOLÀS, Pere (2008), "[Agrupament heterogeni de l'alumnat i atenció a la diversitat. L'estructura cooperativa de l'activitat a l'aula](#)", *Perspectiva escolar*, 324, pp. 2-14.

PROPOSTES DIDÀCTIQUES

Abans de la lectura

Aspectes biogràfics

1. Elaboreu un perfil Instagram amb els moments clau de l'autora. Podeu afegir informacions diverses:

- Fets destacats de la seva vida personal
- Publicacions
- Premis

Podeu triar l'opció digital o manual; la resta ja sabeu com va: cerqueu una imatge de perfil, editeu una breu descripció i proporcioneu informació bàsica. Tot seguit, genereu contingut relacionat amb l'obra i la vida de l'autora.

Ací teniu dos enllaços per a remenar:

- [Lletra](#)
- [AELC](#)

Per a introduir la lectura i contextualitzar-la, l'aprofundiment en l'autoria és clau. L'objectiu és aprendre a establir lligams entre l'autora en tota la seua dimensió i els diferents elements del text literari: gèneres, tractament del tema, estil, etc. En aquest cas, proposem una recerca biogràfica de l'autora. Sense anar més lluny, l'edició del text d'Edicions 62 ja en conté un profund estudi biogràfic i bibliogràfic. Amb aquest material, animem els alumnes a disposar la informació en una cronologia d'Instagram amb els moments que creguen més importants de l'autora, així com fragments literaris, fotografies familiars, premis, etc.

El muntatge pot ser digital o manual, i el resultat

es pot exposar a l'aula o en qualsevol espai del centre.

Si es decideix fer-ho digitalment, amb l'aplicació Canva es poden trobar plantilles de xarxes socials molt fàcils de maquetar.

2. Genereu una línia del temps sobre la trajectòria vital i professional de l'autora. A la xarxa trobareu diverses aplicacions per a crear línies del temps, però una de ben interessant és [aquesta](#). Igualment, podeu crear un [Genially](#) interactiu amb tota mena de recursos.

Aquestes dues activitats permeten acostar-nos a la figura d'Isabel-Clara Simó a partir d'unes estratègies competencials engrescadores. Tant la proposta del perfil d'Instagram com la línia del

temps aportaran una panoràmica general de l'autora. Si bé és cert que es tracta d'una proposta d'escalfament prèvia a la lectura de la novel·la, també es pot plantejar després de la lectura, un cop els alumnes s'hagen familiaritzat amb l'obra. Així mateix, amb la cooperació de la biblioteca escolar, es pot plantejar la creació d'activitats literàries sobre l'autora:

- Garlandes amb fragments de textos
- Pòsters amb sentències aforístiques al centre
- Collage de portades de les seves obres
- Club de lectura
- Exposició (amb col·laboració de la biblioteca municipal) de l'obra
- Línies del temps

Aprendre a crear línies del temps resulta molt útil per a assolir competències que permetin entendre i copsar la progressió dels esdeveniments històrics i actuals. A més, si es fan servir algunes de les aplicacions disponibles a la xarxa, es treballa la

competència digital. El resultat de les línies del temps es pot exportar a panells més grans que ocupen un espai a l'aula o al centre i poden ser complementaris a d'altres treballs sobre un tema concret. En aquest cas, les línies del temps de la Isabel-Clara Simó poden donar compte de la trajectòria de l'autora i anar acompanyats d'altres tasques per a mostrar al centre qui era i què va fer.

L'alternativa a la línia del temps clàssica és l'elaboració d'un quadern interactiu amb la plataforma Genially, de manera que es pot representar la trajectòria de l'autora de moltes formes i es pot enriquir el recurs amb tota mena d'informació.

3. La Isabel-Clara Simó de seguida es veu influïda pels llibres de la biblioteca de casa. Com és la biblioteca de casa vostra? Feu una foto a la vostra prestatgeria de llibres i expliqueu a la classe com llegiu, qui llegeix més de casa, què es llegeix més, si acudiu a la biblioteca municipal, si converseu sobre el que llegiu...

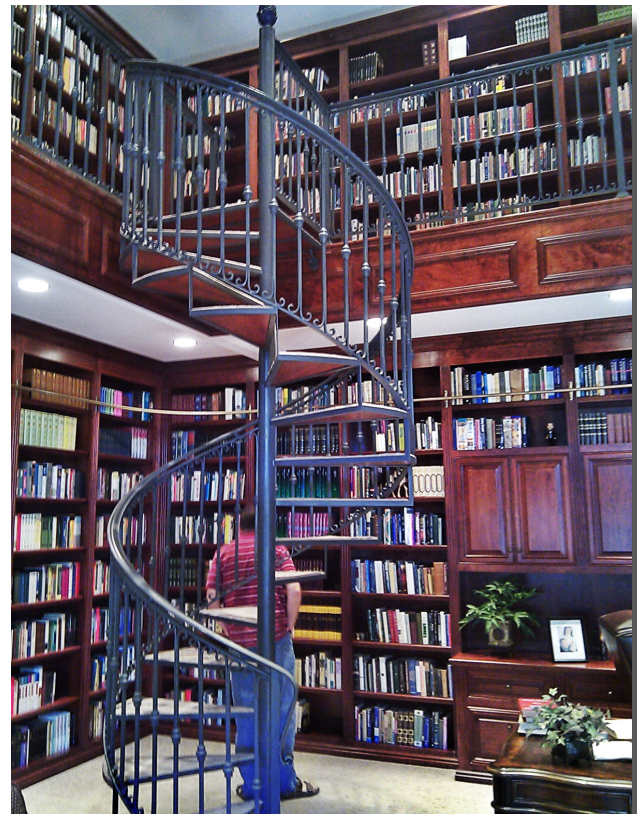
Amb aquesta activitat inicial es pretén parlar sobre els hàbits lectors dels alumnes. Dintre del Pla Lector de centre cal conèixer els hàbits de la comunitat educativa per a enfocar correctament activitats dirigides al foment de la lectura. Les activitats cooperatives a l'aula poden ser un bon instrument per a copsar aquesta realitat.

L'activitat demana que s'explique d'una manera o altra quin tipus de biblioteca hi ha a les cases (si és que n'hi ha), si la família disposa d'un temps per a llegir plegats, si hi ha les circumstàncies idònies per a la lectura a casa, si es va a les llibreries o a la biblioteca freqüentment.

Totes aquestes preguntes es poden contextualitzar a partir del comentari de l'estudi introductori del llibre quan es comenta la influència literària que la biblioteca familiar va tenir sobre l'autora. Per a dur a terme aquesta dinàmica, es necessita una sessió (no necessàriament de la classe de Llengua i literatura), disposar els alumnes en petits grups i comptar amb aparells digitals (ordinadors o tauletes) per a respondre un qüestionari.

Cada pregunta haurà de contextualitzar-se i formular-se en general. S'ha de deixar temps perquè els grups petits en parlen i contesten segons cada situació.

El resultat, com dèiem, pot ser molt útil per a elaborar una fotografia dels hàbits lectors dels alumnes.

4. L'autora va néixer el 1943, quatre anys després que acabés la Guerra Civil espanyola. La seua infantesa estigué marcada pel període que anomenem "postguerra". Llegiu aquest text i relacioneu-lo amb la poesia d'Espriu *Indesinenter* cantada pel grup alcoià Verdcel tot versionant Raimon.

Contra la memòria

A la famosíssima novel·la 1984, de Haruki Murakami, hi ha aquestes paraules: "La nostra memòria està integrada pels nostres records individuals i per tots els records col·lectius [...]. Aquests dos tipus de memòria estan estretament lligats. I la història està integrada pels records col·lectius. Si ens prenen aquests records, o ens els canvien per uns altres, perdem la capacitat de preservar la nostra personalitat."

[...]

Si ens prenen o ens canvien els records col·lectius, la nostra personalitat desapareix. I no us penseu que ho han inventat en un despatx tenebrós, conspirant contra nosaltres: s'ha fet múltiples vegades a la història i en múltiples cultures. El procés sempre és el mateix: primer et roben el que tens, després et neguen l'existència, i finalment et prenen la memòria. I per això Espriu escriu un poema titulat "L'home que esdevenia gos".

AVUI, Ull de peix, 7 de febrer de 2012

Amb aquesta activitat posem en relació l'activitat periodística de l'autora, els seus posicionaments sobre la memòria històrica i l'expressió artística de la música i de la poesia de la mà d'Espriu i dels alcoians Verdcel. El fet concret que motiva l'article

no és rellevant, però sí que ho és el posicionament de l'autora vers la necessitat de protegir la memòria col·lectiva de l'anorreament homogeneïtzador. Aquesta tesi pot sorgir després d'un debat sobre el tema de l'article. Tot seguit, es pot reproduir la musicalització de la poesia d'Espriu en què s'enalteix la capacitat de resistència del poble català davant l'intent dels estats veïns de sotmetre'l a la desaparició.

5. Prepareu una bateria de preguntes amb el professor de Ciències Socials sobre l'època en què va nàixer l'autora i elaboreu una entrevista als familiars que recorden com va ser aquell temps. Demaneu-los algun objecte relacionat amb aquell període i feu-lo servir com a fil conductor de l'entrevista.

Les preguntes als familiars sobre la postguerra poden orientar-se de moltes maneres. Més enllà de com van viure aquella situació, també es pot plantejar el tema de la memòria històrica, a partir de la qual coneixem el nostre passat i tractem de no

oblidar els episodis que han configurat el present. L'etapa històrica permet lligar el tema amb els continguts curriculars de Ciències Socials de 4t d'ESO; per això es podria plantejar l'elaboració d'una infografia o un pòster en què els alumnes explicaren en què va consistir aquell període mitjançant les entrevistes amb els seus familiars més majors.

A partir d'algun objecte preuat pels familiars (una carta, una joia, una peça de vestir, etc.) poden articular l'entrevista, la qual haurà d'estar preparada prèviament.

És una activitat transversal per a treballar competències lingüístiques (gèneres periodístics, llengua oral), competències socials (memòria històrica, lligams familiars) i competències digitals (enregistraments, publicació de l'entrevista).

El resultat pot esdevenir un preuat material i un magnífic pretext per encabir en una eventual ràdio escolar.

6. La Isabel-Clara Simó va dirigir durant molts anys la revista *Canigó*. Actualment ja no existeix, però continuen havent-hi moltes revistes en català. En coneixeu alguna? En grups de tres, visiteu la biblioteca municipal i trieu una revista de l'hemeroteca, remeneu-la i elaboreu un petit vídeo promocional de la revista escollida.

Aprofundir sobre les publicacions en català pot resultar molt interessant per als alumnes, ja que poden descobrir revistes en català que aborden els seus interessos i que despertin la seua curiositat.

Apropar els alumnes a l'hemeroteca de la biblioteca municipal els genera un impacte cultural important quan s'adonen que a les revistes poden trobar monogràfics d'allò que els interessa.

Aquesta activitat pot dirigir-se des de qualsevol matèria, però és molt adient plantejar-la al voltant de la pròpia revista del centre. Cada grup tria una revista mentre que el professor vetlla perquè la tria siga diversa. Els alumnes han de remenar la revista i fer-ne un buidatge de les seccions, dels periodistes i col·laboradors que hi participen, dels temes principals, del destinatari, de la periodicitat. Tot això serà el material amb què elaboraran un petit vídeo promocional de la revista, a través del qual el grup animarà la resta d'alumnes a subscriure-s'hi.

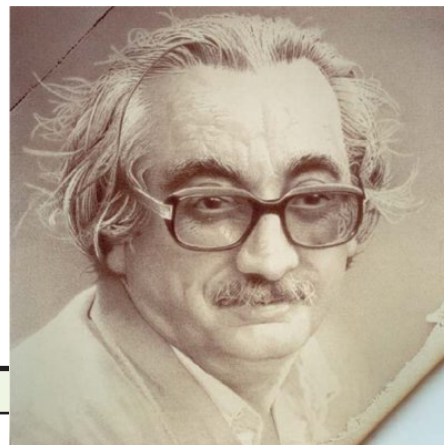
Alguna alternativa a la biblioteca municipal pot ser:

- [Revistes en català \(Llengua catalana, Gencat\).](#)
- [IQuiosc](#)
- [APPEC \(Associació de Publicacions Periòdiques en Català\)](#)

https://www.lesrevistes.cat/images/recursos/slide/appec_slideshow_03.jpg

7. Isabel-Clara Simó ha afirmat sempre que la figura de Joan Fuster va ser clau en la seua construcció intel·lectual, ideològica i personal. Però, qui fou Joan Fuster? Mireu aquesta entrevista i estigueu atents. Tot seguit en farem un qüestionari digital:

Entrevista
Nosaltres les fusterianes: confessen que se senten deutores.
Joan Fuster li va canviar la vida perquè li va descobrir a la universitat que la llengua catalana servia més enllà de l'àmbit casolà.
Les aparences no enganyen, són aparences.
La dona és pura fisiologia, l'home també però tracta de dissimular-ho.
És el meu pare espiritual.
És el millor assagista d'Europa. Si fos francès estaria a totes les escoles d'Europa. Però és valencià.
El Fuster més conegut és el Fuster més polític, però el Fuster assagista és el desconegut.
És un autor que interpel·la: t'implica en la lectura i et fa pensar.
L'aparició l'any 1962 de <i>Nosaltres, els valencians</i> va fer un tomb al País Valencià.
<i>L'home, mesura de totes les coses</i> és el llibre que segueix a Montaigne i Voltaire, mestres francesos del dubte metòdic: dubtar pensant.
Fuster escriu i llegeix filosofia, però detestava la metafísica.

Conèixer els autors també vol dir aproximar-se als seus referents més propers. L'autora sempre ha afirmat que Fuster va ser el seu gran mestre, tant a la universitat com després al llarg dels anys mitjançant tot el que va escriure, fins al punt d'establir una gran amistat entre Fuster i el matrimoni Simó-Dalfó. No es tracta d'aprofundir gaire sobre la figura del pensador de Sueca, però és una oportunitat per a conèixer-ne la figura i calibrar l'abast i la petjada que va deixar en l'autora i en totes les generacions posteriors.

8. Per què Fuster és tan important per a l'autora i per a la cultura catalana? Cerqueu en aquesta [pàgina web](#) i tracteu d'extreure algunes idees sobre el personatge. Compartiu-ho amb la resta de la classe i extraieu-ne algunes conclusions.

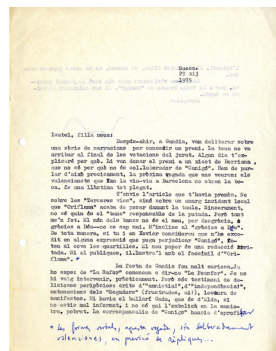
“Vaig viure la carrera desconcertada i descobrint el món a cada pas, com si fos Àlicia en Terra de Meravelles. Fou com si acabés de néixer. Ignorava

que tenia un país i que tenia una llengua (tot i que era la llengua de la família i de tot Alcoi). Hi vaig arribar analfabeta i hi vaig aprendre a llegir i a escriure. Hi vaig arribar com a provinciana i en vaig sortir essent una ciutadana. Ho va fer Joan Fuster. [...] Jo enyoro Joan Fuster. Tot el país l'enyora. Fins i tot per a criticar-lo o per bescantar-lo”. (Els racons de la memòria, p. 126-127)
Per a completar una idea de Fuster, i a mode sempre d'aproximació, podem demanar als alumnes

que consultin el lloc [web de PAELC](#) sobre l'autor i que extraguen algunes idees clau sobre el personatge.

Per dinamitzar l'activitat, és recomanable que per parelles facen la recerca amb dispositius portàtils. El docent, prèviament, posa a disposició de la classe un espai virtual on l'alumnat pugui introduir les aportacions (Jamboard, Padlet, full Google Docs). Al final de la sessió, es revisen les aportacions i es comenten mitjançant la participació de tota la classe. Per acabar l'activitat, es pot crear una figura de mides reals de Joan Fuster i enganxar totes aquestes aportacions en forma de bafarades.

Si es vol aprofundir sobre el personatge, es pot visualitzar el documental [Ser Joan Fuster](#) i fer algunes lectures d'alguns fragments disponibles al lloc web. També aconsellem aprofitar els aforismes i els microtextos per a analitzar el pensament de Fuster.

Universitat d'Alacant, Arxiu de la Democràcia.
Arxiu Revista Canigó-Fons Xavier Dalfó i Hors.

9. Un altre referent literari d'Isabel-Clara Simó va ser Josep Pla. L'univers Pla és complex i controvertit, però el valor del seu testimoni literari és encara monumental. Llegiu plegats el següent text i prepareu-ne una lectura en

veu alta.

1918, 8 de març

COM QUE HI HA TANTA GRIP, han hagut de clausurar la Universitat. D'ençà d'aquest fet, el meu germà i jo vivim a casa, a Palafrugell, amb la família. Som dos estudiants desvagats. El meu germà, que és un gran afeccionat a jugar a futbol –malgrat haver-s'hi ja trencat un braç i una cama–, el veig purament a les hores de repàs. Ell fa la seva vida. Jo vaig tirant. No enyoro pas Barcelona i menys la Universitat. La vida de poble, amb els amics que hi tinc, m'agrada.

A l'hora de les postres, a dinar, apareixen a taula una gran plata de crema cremada i un pa de pessic deliciós, flonjo, daurat, amb un polsim de sucre ingràvid. La meva mare em diu:

– Ja saps que avui fas vint-i-un anys?

I en efecte: seria absurd de discutir-ho: avui compleixo vint-i-un anys. Dono una ullada circular. El meu pare menja en silenci, en un estat de perfecta normalitat. La meva mare no sembla pas estar tan nerviosa com sol habitualment.

Com que en aquest país només se celebren els sants, la presència del pa de pessic i de la crema em fan malfiar. Em pregunto si han estat elaborats per celebrar realment el meu aniversari o per recordar-me que el balanç dels primers anys és absolutament negatiu, francament magre. Aquest retoc –penso– és tan natural! Tenir fills en forma d'incògnita, de nebulosa, ha d'ésser molt desagradable. La meva frivolitat, però, és tan gran, que ni el problema de consciència plantejat per les llamina-dures no és prou per a evitar que trobi el pa de pessic saborosíssim i la crema literalment exquisida. Quan me'n serveixo més, la fredor augmenta d'una manera visible. Vint-i-un anys!

La família! Cosa curiosa i complicada...

A mitja tarda es posa a ploure –una pluja fina, densa, menuda, pausada. No fa gens d'aire. El cel és gris i baix. Sento caure la pluja sobre la terra i els arbres del jardí. Fa una fressa sorda i llunyana –com la del mar a l'hivern. Pluja de març, freda, glacial. A mesura que va caient la tarda, el cel, de gris, es torna d'un blanc de gasa –lívíd, irreal. Sobre el poble, pesant sobre els teulats, hi ha un silenci espès, un silenci que es palpa. La fressa de l'aigua que cau l'allarga en una música vaga. Sobre aquesta sonsònia, hi veig flotar la meva obsessió del dia: vint-i-un anys!

Veure caure la pluja, a la fi, m'ensopeix. No sé què fer.

Hauria, és evident, d'estudiar, de repassar els llibres de text, per treure'm de sobre aquesta pesada carrera

d'advocat. No hi ha manera. Si sovint no puc resistir la temptació de llegir els papers que trobo pels carrers, davant d'aquesta classe de llibres la curiositat se'm tanca amb pany i clau.

Decideixo de començar aquest dietari. Hi escriuré –just per passar l'estona, a la bona de Déu– el que se m'anirà presentant. La meva mare és una senyora molt neta minada per l'obsessió de mantenir la casa en un ordre gebrat. Li agrada d'estripar papers, de cremar velles andròmines, de vendre al drapaire tot el que per ella no té una utilitat pràctica o decorativa immediata. Ja farà prou, així, que aquests papers se salvin de les seves admirables virtuts casolanes. Si això arriba, no crec pas, de tota manera, que hi hagi res de mal...

El quadern gris. OC, vol. 1

<https://e00-elmundo.uecdn.es/assets/multimedia/images/2014/07/22/14060135841060.jpg>

*Així com Fuster esdevingué un referent en el pensament i en el posicionament filosòfic de l'autora, Josep Pla fou un autor clau en la configuració de l'estil de l'autora. Si bé és cert que la ploma de Simó no té res a veure amb la de Pla, l'escriptura del geni empordanès és admirada per totes les generacions d'escriptors posteriors i esdevé el gran mestre de la descripció. En aquest sentit, trobem ací una bona oportunitat per a apropar la prosa de Pla als nostres alumnes i fer que gaudisquen d'un estil literari personalíssim. Amb aquesta activitat posem l'èmfasi en l'estil literari a partir de la lectura en veu alta. Per a això, cal una preparació a consciència dels elements que enriqueixen el text i que el fan únic. Proposem la utilització de la **base d'orientació** que trobareu a la Taula 2 dels annexos. Treballar amb aquest mètode ajuda els alumnes a aprendre a llegir i a extreure el suc dels textos literaris.*

Així mateix, podem proposar als alumnes encetar un diari personal a partir de la primera frase d'El Quadern Gris. Aquest diari podria ser una alternativa a la Carpeta d'aprenentatge que plantegem al principi del dossier, de manera que en aquest cas ens centrem a interactuar de forma íntima amb la lectura de l'obra literària i a relacionar-nos amb el context personal del lector.

10. **Tot i la seva tasca com a escriptora, l'autora no va parar mai d'escriure articles d'opinió. A partir d'aquesta taula sobre els elements més característics del seu estil periodístic, tracteu d'identificar en el text aquests elements:**

Racisme

“La frase sempre comença així: «Jo no soc racista, però...» O bé: «Aquesta no és una manifestació racista, però...» I a continuació una mostra inequívoca de racisme. Preparem-nos, perquè el que ha passat a El Ejido (Almeria) no és la primera vegada que passa a Europa ni serà l'última; tot al contrari, tinc el convenciment que els brots racistes i violents s'incrementaran a mesura que la immigració augmenti.

A El Ejido, un magribí amb les facultats mentals trastornades va assassinar a punyalades una noia de 26 anys. Un fet esgarrifós, espantós; quan intento ficar-me en la pell de la seva família, dels seus amics, miro d'entendre també la ira immensa que hi deuen sentir. Un home va matar una dona. La ira esdevé, però, racisme quan hom culpabilitza tots els qui s'assemblen a l'assassí. Un abundant nombre de veïns d'El Ejido no en tenen prou, amb la detenció de l'assassí: han decidit que la noia va morir a mans de tota la comunitat magribina, i això és racisme.

¿No seria una bestiesa culpabilitzar tots els bascos per un atemptat? ¿O culpabilitzar tots els russos per la massacre inadmissible i criminal de Txetxènia? ¿Podem admetre les dones que la majoria dels europeus pensin que hi ha agressions contra les dones perquè provoquen els homes?

¿Tenir el mateix color, la mateixa nació o el mateix sexe que un individu que ha comès una barbaritat vol dir que els qui tenen el mateix color, la mateixa nació o el mateix sexe també són culpables?

La resposta a aquesta pregunta és la que determina si som racistes, xenòfobs o sexistes, i la resta són romanços.

Aquells veïns d'El Ejido van carregar fins i tot contra un grup de magribins que es manifestaven en repulsa de l'assassinat! Això ha passat a Andalusia, però passa o passarà a Catalunya i a tot arreu d'Europa. I per això els partits d'extrema dreta tenen qui els escolti. És urgent que s'iniciïn unes campanyes explicatives, que dissuadeixin la gent de confondre la responsabilitat individual amb la col·lectiva.

També intento posar-me en la pell dels magribins, de qualsevol immigrant. Imagino les seves reunions, com comparteixen les seves pors, i com els membres més influents o més destacats de la comunitat llancen la consigna que ningú cometi el menor delictes, perquè si un roba, els culparan a tots, si un ven droga, tots seran titllats de camells. No hi ha dret.”

AVUI, 3 de febrer de 2000

Exposa la seva ideologia	Utilitza una forma directa i clara	Ofereix el seu pensament	Mostra la visió crítica i punyent de la realitat
Fa servir la ironia	Qüestiona i relativitza les normes establertes	Són textos concisos i breus	Estructura del debat retòric: captació de l'atenció, argumentació i resum i apel·lació als lectors
Temàtica sobre temes culturals, lingüístics i socials	Els textos parteixen de l'observació de la realitat	Defensa de les llibertats en tots els seus aspectes	Referències a intel·lectuals
Influència de la formació filosòfica	Llibertats nacionals	La situació de les dones	Les injustícies

A banda de la faceta literària d'Isabel-Clara Simó, és molt interessant per als alumnes conèixer el vessant periodístic a partir dels articles d'opinió. En aquest camp, l'autora alcoiana aboca una gran càrrega ideològica i expressa en poques línies el seu pensament a partir d'una notícia d'actualitat. Per a enfocar l'obra literària fora bo aproximar-nos als articles de l'autora per a copsar els plantejaments que després trobarem esquitxats en el pla narratiu.

L'activitat que proposem pot dur-se a terme de moltes maneres. Una de ben senzilla és identificar els temes que apareixen en la taula en l'article d'opinió. El comentari posterior d'aquests temes podria generar un debat molt sucós. De fet, l'article que oferim ací recull una problemàtica ben candent que ja es preveia a l'any 2000: el racisme.

És interessant a la classe de llengua analitzar aquest tipus de textos des de diferents angles: el format, l'estructura, el gènere, el tipus de text. També podríem parlar de l'estil periodístic de l'escriptora.

A l'[hemeroteca del diari El Punt Avui](#) podem trobar els seus articles des de 2010. En el mateix sentit, el recull d'articles publicat a *En legitima defensa* (ed. Columna) és un bon repositori dels millors textos per a tractar a classe ordenats per temàtica.

11. Isabel-Clara Simó comença a utilitzar el català com a llengua culta després de conèixer Joan Fuster. A partir d'ací, es converteix en una defensora del català enfront de la discriminació lingüística.

a) Repartiu-vos aquests textos i comenteu-los en petits grups amb l'ajuda d'aquestes preguntes (no cal que les contesteu).

- Quin és el posicionament de l'autora envers la llengua?
- Sobre quin element temàtic argumenta el seu punt de vista?
- Fins a quin punt l'autora viu la realitat que explica?
- Quina és la tesi de l'autora?
- I tu, què en penses?

b) Tot seguit, un membre de cada grup haurà d'anar a un altre grup i explicar el seu text.

c) Finalment, torneu al grup inicial i comenteu algunes consideracions generals amb la resta de la classe.

d) Genereu un decàleg entre tots sobre les conclusions de l'activitat i pengeu-lo a la classe.

Text 1: *“Fa quasi quaranta anys, Joan Fuster ho deia així a Nosaltres, els valencians: «L'Estat jacobí no farà mai cap concessió motu proprio a les llengües no oficials dels pobles que enclou. Les concessions en tal sentit, caldrà arrencar-les-hi, i això ha de ser a través d'una acció civil coordinada i lúcida.» Bé: ja són llengües oficials i les concessions, quan hi són, continuen essent arrencades amb fòrceps.” (“Aznar i la llengua”, De fil de vint, diari Avui, 6-2-1999)*

Text 2: *“Si em permeteu l'al·lusió personal, puc afirmar, sense cap dubte, que he patit, com a ésser humà, discriminacions pel fet de ser dona; pero ni de lluny es poden comparar a les discriminacions que he patit i que pateixo per ser catalanoparlant i catalanoescrivent; i no m'estic referint només a l'època franquista. Encara més, fer afirmacions sobre la llengua continua sent perillós, si aquesta llengua és la catalana.” (“92%!", De fil de vint, diari Avui, 8-9-1999)*

Text 3: “Escriure és com estar condemnat a una obligació inevitable i alhora és el moment en què tastes una mica això que es diu llibertat: tu, com déu, manegant la vida dels altres, pintant paisatges i mo-blant les cases, i alhora com un miserable captaire que està al marge i que no vol estar-ho. I ho he fet només en la meua llengua, per tossuderia, sí, per patriotisme, també, però sobretot —sobretot— per necessitat. Ja ho saps, que et menysprearan, ja ho saps, que sempre seràs de segona.” (Els racons de la memòria, p. 139)”

Text 4: “Mai no em vaig preguntar per què la meua llengua era de segona i la llengua de debò era l'espanyola. Ni vaig sospitar mai que això significava que jo, com a persona, i tots els que m'envoltaven també érem ciutadans de segona categoria. [...]”

Text 5: “Per això em rebenta que hom defensi el bilingüisme per defensar-se exclusivament a ells mateixos i la seva mala consciència. Més amunt et deia que és pervers basar l'argument aquell que hem de parlar espanyol «para que nos entendamos todos» en una injustícia: que a nosaltres ens han obligat a aprendre el seu, però nosaltres no els hem obligat a ells a aprendre el nostre. Doncs aquí es dona una perversitat més gran: dir que hem de ser bilingües pels drets dels immigrants és basar-se en una injustícia descomunal: que existeixen els immigrants, que hagin estat arrencats de la seva terra. La cosa més lògica hauria estat, davant la massiva immigració, dotar Catalunya de tota mena de mecanismes per a ajudar-la en la tasca d'integració dels nouvinguts; no, lluny d'això es diu «en nom de la justícia», que som nosaltres els qui hem de renunciar a la nostra llengua perquè els «señoritos» andalusos han mal-versat la seva terra i n'han foragitat els seus legítims propietaris, el seu poble.” (Carta al meu net. Sobre el nacionalisme, p. 69)

Els debats que es generen a l'aula haurien de bastir-se amb certes regles i normes prèvies. A més, els debats generen oportunitats per a treballar la comunicació oral. El debat és un gènere interessant perquè permet la coexistència del llenguatge formal, amb elements propis del llenguatge específic segons la matèria, i elements propis del llenguatge col·loquial. Aprofundir sobre aquest gènere discursiu passa per dotar els alumnes d'estratègies orals comunicatives verbals i no verbals. En aquest sentit, és cabdal proveir-los de marcadors textuais argumentatius relacionats amb taules de verificació perquè siguin capaços

d'utilitzar-los mentre argumenten; modelar intervencions per a oferir bons models; enregistrar els moments preparatoris i d'acció per a generar moments d'autoregulació i autoavaluació.

12. Imagineu-vos que teniu un grup de música i que voleu fer un disc, però dubteu en quina llengua editar-lo, en català o en castellà. Feu grups de sis i dividiu-vos en dos equips. Prepareu un debat amb arguments que defensen una tria o una altra. En acabat, poseu en comú els arguments amb tota la classe.

El professor convida tots els grups a compartir els arguments amb la resta de la classe mitjançant l'aplicació Mentimeter, amb notes adhesives de colors segons la postura de cada grup. Els grups es nodreixen amb arguments d'altres grups i milloren les seves pròpies argumentacions.

Tots els grups recullen els arguments i treballen durant una sessió aquests arguments per a preparar el debat.

Durant una altra sessió, el docent disposa els acaraments dels grups i es decideix quina postura té cada grup a l'atzar. Comencen els debats i es deixa 15 minuts al final per a poder tornar al lloc i parlar de les sensacions generals. El docent envia una rúbrica a cada alumne per a avaluar els altres membres del seu equip.

Aquesta estratègia pot enriquir-se amb els exemples i la disposició que ofereix la [web de la Lliga de debat de la Xarxa Vives](#).

Existeixen uns quants recursos digitals per a preparar debats que permeten no només esquematzar els arguments, sinó generar evidències d'aprenentatge que poden servir per a avaluar. Feu una ullada a aquesta plataforma: [Kialo](#). Vegeu el comentari final de l'activitat anterior a l'hora de preparar els exponents lingüístics del debat i per a preveure la recollida d'evidències.

<https://www.flickr.com/photos/xarxavives/51134311770/in/album-72157718999259083/>

13. Què us suggereix el títol de la novel·la? Converseu amb els companys a partir d'aquestes preguntes. Tot seguit, un portaveu de cada grup haurà de posar en comú les vostres conclusions.

- a. El títol té relació amb el protagonista?
- b. Quantes coses podem saber de la història amb el títol?
 - i. Personatges
 - ii. Gènere
 - iii. Trama
- c. Us ha cridat l'atenció? Com creieu que han de ser els títols per captar més lectors?

Per tal d'aproximar-nos a la novel·la, proposem als alumnes d'analitzar el títol de l'obra. Per a fer-ho, tothom pot explicar el que li suggereix o li recorda a altres obres, tant si són novel·les com pel·lícules o sèries. És important que es relacione la reflexió amb la pròpia experiència. A continuació, mitjançant les preguntes, dirigim la conversa i facilitem un espai de diàleg sobre aquestes qüestions.

Aquesta activitat es pot reprendre després de la lectura. En concret, l'activitat 33 reprèn el tema i proposa de revisar les idees prèvies que havien sorgit en aquest moment.

14. El títol *El meu germà Pol* ofereix algunes pistes sobre alguns elements narratius de la novel·la i de la mateixa trama. En grups petits, tracteu de fer hipòtesis en aquesta taula. Torneu-hi després de la lectura i decidiu si canviaríeu alguna cosa:

Amb una taula com aquesta, podem orientar els alumnes perquè comencen a generar hipòtesis sobre els significat del títol. No hauríem de descartar res i caldrà acceptar totes les propostes que facen els alumnes; de ben segur que sorprendran i seran ben interessants.

	Abans	Després
Punt de vista	<i>El possessiu de primera persona fa preveure que el narrador escriurà en primera persona. Sembla, però, que el protagonisme no recaurà en el narrador, sinó que el Pol serà el tema i el protagonista total de la novel·la.</i>	
Relacions familiars	<i>La relació fraternal sembla que tindrà un pes substancial. Com afectarà aquesta relació a la narradora?</i>	

<https://fralibre.com/wp-content/uploads/2020/01/Clara-Sim%C3%B3-2008-1.jpg>

PROPOSTES DIDÀCTIQUES

Durant la lectura

Comprensió focalitzada

15. El Pol i la Mercè formen part d'una família complexa. Per no perdre'n detall, us animem a elaborar un arbre genealògic a mesura que aneu llegint la novel·la. També podeu afegir-hi altres personatges que no siguin estrictament de la família.

Ara fa tres anys, l'oncle Felip, que és una mena de cap de tribu i l'ànima d'aquestes organitzacions, tot i que la reserva concreta del banquet al restaurant és cada any per ordre rigorós, va ordenar als joves [...] un arbre genealògic, on cada nom portaria la seva foto corresponent. (p.21)

Resseguir els personatges durant la lectura és una rutina que es pot adquirir i que pot ajudar molt a entendre bé les obres literàries. En aquesta novel·la trobem uns protagonistes molt marcats, però la resta de la família també fa el seu paper d'una manera o altra.

Recomanem l'ús d'eines digitals per a la creació del diagrama com **Bubbl**, **Diagrams**, **Creately** o **VUE**, tot i que també podem plantejar aquesta activitat de forma col·laborativa amb materials més manipulables.

Aquesta activitat també es pot plantejar aïllada i demanar que cada parella o grup es focalitze en un dels personatges secundaris per a amplificarlo. És interessant que cada grup pugui imaginar

què hi ha més enllà del que s'explica a l'obra. Per exemple, poden explicar la història de la Sagrario.

16. Us animem a mantenir una mirada de psicòleg durant la lectura i a estar atents als detalls que configuren la forma de ser dels protagonistes. Mentre llegiu, podeu anotar en una taula aquests detalls. Al final de la lectura podreu compartir-los i puntualitzar-ne els matisos. Podríem encasellar els protagonistes en algun estereotip literari o cultural?

Mercè	Pol

La novel·la psicològica és un dels diversos gèneres narratius que trobem a les llibreries, però d'altres com la novel·la d'aventures en què l'acció és la protagonista també pot esdevenir una obra literària de qualitat. És important que el professor de literatura faci notar com els autors construeixen els seus personatges. Sovint es posa l'èmfasi en l'argument i en el ritme dels elements, però cal que els joves comencen a valorar la importància del personatge com a part substancial de les històries. En aquest cas, aquesta pregunta ens serveix per a explorar altres casos en què la construcció psicològica (i no física) del personatge esdevingui una part fonamental de la narració, més enllà de l'argument. En aquesta activitat, animem

els alumnes a adoptar una mirada analítica dels protagonistes al llarg de la novel·la, mitjançant la qual podrà anar anotant aquells aspectes que ajuden a configurar una personalitat.

17. Com deveu haver observat en el primer capítol, la narradora sovint es penedeix pel llenguatge que utilitza envers el seu germà i pel tracte que de vegades té amb ell. Feu-ne un petit buidatge i comenteu quin recurs estilístic utilitza per a fer-ho.

L'autora utilitza els parèntesis per a introduir notes mentals de la mateixa narradora. Des del primer capítol notem com el subconscient de la Mercè treballa simultàniament al seu discurs. La consciència, o fins i tot la mala consciència, clarifica el comportament de la protagonista amb el seu germà. Sovint, aquest flux de consciència reflecteix un llenguatge molt poc políticament correcte i fora de lloc. Per aquest motiu, entre d'altres, trobem un personatge imperfecte i contradictori, humanitzat.

Una primera lectura del primer capítol pot servir per a detectar aquesta fórmula que es repeteix durant tota la novel·la. Més enllà de reconèixer-lo, la tècnica es pot aprofitar per a poder parlar amb l'alumnat sobre com usem el llenguatge i com aquest reflecteix els prejudicis culturals que arrosseguem.

18. Durant quant de temps passa la història? Anoteu els indicis que cregueu que indiquen la successió de dies durant la novel·la i comenteu-ho en finalitzar la lectura.

Un dels elements narratius més importants per a entendre la trama és el temps narratiu. Si convidem els alumnes a parar atenció en aquest aspecte, aprendran una rutina de pensament que podran aplicar a qualsevol altra lectura. En aquest cas, els podem demanar que assenyalen en la lectura marques temporals que indiquen el pas del temps i que siguin capaços d'establir la seqüència temporal de tota la trama.

Una altra qüestió que val la pena comentar amb l'alumnat és la diferència entre el temps narratiu i el temps real.

19. **Qui és el narrador de la història? Des de les primeres línies de la novel·la detectem una veu narrativa molt marcada. Per parelles, tracteu d'identificar el narrador de la novel·la en els models que trobareu en la següent taula.**

Punt de vista intern (Narrador intradiegètic)	
<i>El narrador està implicat en la història, n'és un personatge que no necessàriament ha de ser el principal. El narrador explica els fets a partir de l'experiència de viure'ls o d'haver-los viscut. En aquest últim cas, el narrador pot avançar coses que passaran al final de la història perquè coneix el desenllaç, però, en canvi no podrà endinsar-se en els pensaments dels personatges.</i>	
<i>Narrador protagonista</i>	<i>Es tracta del narrador autodiegètic, és a dir, aquell que explica la seva pròpia història. La veu és del tot subjectiva, ja que la visió dels fets és molt particular. Utilitza la primera persona del singular, tot i que de vegades podem trobar un narrador que fa servir la segona persona per amagar-s'hi.</i>
<i>Narrador testimoni</i>	<i>El narrador participa en la història, però no n'és el protagonista. També és subjectiu perquè veu la realitat a partir dels seus ulls.</i>
Punt de vista extern (Narrador extradiegètic)	
<i>El punt de vista extern és el que adopten els narradors que no participen en la història. Són entitats alienes a la relació espai/temps dels personatges que ho saben tot (o quasi tot): què es diu, què se sent i què es pensa. A més, pot saber coses que els personatges tampoc coneixen.</i>	
<i>Narrador omniscient</i>	<i>El narrador omniscient fa el paper d'un déu que ho sap absolutament tot. Aquest narrador utilitza la tercera persona i disposa la història a la seva conveniència, de manera que el lector n'accepta l'autoritat sobre la successió de fets i sobre com es disposen. El narrador omniscient, a més, té la capacitat opinativa d'influir en la consideració de les accions dels personatges.</i>
<i>Narrador quasi omniscient</i>	<i>Parlem de narrador quasi omniscient per a referir-nos al narrador que té la mateixa capacitat de la ubiqüitat que el narrador omniscient, però en aquest cas no pot transmetre els pensaments dels personatges. Es tracta d'una tècnica descriptiva propera a la de la càmera de vídeo: ressegueix tot el que fan els personatges, però deixa que l'espectador (en aquest cas el lector) jutge els esdeveniments i els comportaments.</i>
<i>Narrador equiscent</i>	<i>El narrador equiscent és un narrador omniscient les capacitats del qual es limiten a un personatge.</i>

Tot seguit, trieu un altre tipus de narrador i feu una proposta alternativa a la veu de la Mercè a partir dels models de la taula anterior. Proveu de redactar el primer paràgraf de la novel·la amb aquesta veu narrativa. Què ha canviat?

Tractem de fer reflexionar els alumnes sobre la importància de la tria de la veu narrativa. Amb l'ajuda de la taula sobre veus narratives i punts de vista, els demanem que reflexionen sobre el narrador d'El meu germà Pol. Tot seguit, els proposem que juguen a imaginar-se una altra veu narrativa de les que han trobat a la taula i que facen l'experiment de redactar un fragment del text amb aquesta nova mirada.

El resultat hauria de permetre detectar que cada tria suposa un guany per alguna banda i una renúncia per una altra. D'això, se'n pot fer un debat molt suggeridor.

20. Durant la lectura descobrireu on passa la història de la Mercè i el Pol. Proveu d'identificar alguns indrets que apareixen en la novel·la i penseu si el fet que les localitzacions siguin tan precises pot ajudar o perjudicar l'abast de la novel·la en altres països. Què en penseu?

Animem els alumnes a detectar les localitzacions de la novel·la, més enllà de si formen part de la trama pròpiament dita. El que volem és conduir-los a reflexionar com és d'important per a l'autora localitzar les seues històries en un marc geogràfic reconeixible per a ella i per al lector. Aquest "localisme" propi de la novel·la realista i contemporània no hauria d'estar enfrontat al sentit d'universalitat de les bones històries. Els hem de fer reflexionar que les històries que ocorren al nostre entorn poden ser tan o més fascinants que les que passen al centre de Nova York o de Londres, i que els lectors d'allà poden gaudir igual-

ment de les nostres històries com nosaltres ho fem amb les dels escriptors foranis.

*Tot i així, podem plantejar als alumnes el joc de bescanviar les localitzacions per d'altres que els siguin més properes o que creguen que resultarien més atractives per al públic. Poden defensar les seues postures mitjançant una intervenció oral amb l'aplicació **Vocaroo**.*

21. Com deveu haver detectat, la Mercè és una xiqueta de 12 anys amb una responsabilitat massa gran per a la seua edat. Tenint en compte aquest context, dramatitzeu aquest petit fragment per parelles de la pàgina 12 mitjançant un diàleg entre la Mercè i sa mare.

Un dia vaig fer un sermó a la mama: que ella també se n'havia de cuidar, del Pol, que jo sé que plega a les cinc, que si no ve fins a les set o més tard encara és per escaquejar-se, i que jo he d'estudiar. Em va mirar com si l'estigués ofenent i va fer veure que plorava, perquè, pobreta, té la desgràcia de tenir un fill subnormal, i a la seva família no hi ha antecedents, i que a mi no va voler tenir per si un cas també tenia el mal (ella en diu "el mal"!), i que per això li dec dues vegades la vida. Total: que va venir d'hora un sol dia. (Pàg. 12)

Proposem als alumnes de dramatitzar aquest fragment per tal de copsar en quin punt es troba la relació de la Mercè amb sa mare. Es tracta d'un xicotet fragment que permet adonar-se de com la mare ha delegat el desenvolupament del Pol amb sa filla. Els alumnes hauran de transformar el text narratiu en un diàleg en què s'observeix aquesta tibantor i inferir una eventual conversa entre totes dues.

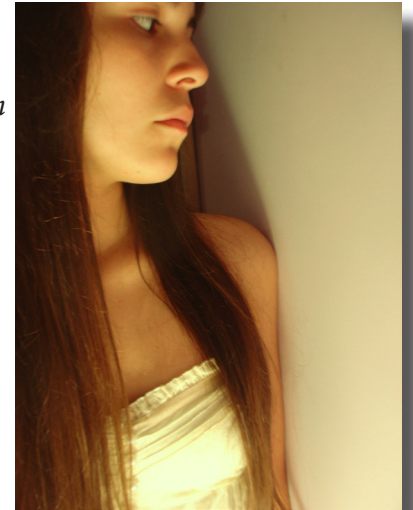
De primeres, aquesta activitat es pot dur a terme a l'aula en parelles, de manera que la primera part de la classe es pot dedicar a preparar el text i durant la segona part l'alumnat pot dur a terme la dramatització. Però es pot anar més enllà i proposar d'enregistrar l'escena a casa i editar un petit vídeo que podria servir per a publicitar el llibre. Per tal d'ajudar-los a reproduir una bona lectura, els pot servir la base d'orientació que trobarem a la Taula 2 dels Annexos.

22. Després de llegir els dos primers capítols, establiu una petita conversa al voltant d'aquestes preguntes:

- Qui creieu que és el vertader protagonista de la història?
- Quina és la història que la narradora tracta d'explicar?

El propòsit d'aquesta pregunta és fer reflexionar a l'alumnat sobre com es construeix una història al voltant d'un personatge. En aquest cas, la narradora és el personatge protagonista que utilitza la història del seu germà Pol per a aprofundir sobre diversos temes, com les relacions familiars, el

tracte social a les persones amb discapacitats, els estereotips socials, etc. La història de la novel·la, doncs, és la història de com viu la Mercè els canvis familiars i personals que se succeeixen, tot i que com observarem més endavant, els fets que ocorraran amb son germà acabaran per fer emergir certes reflexions latents durant la novel·la.

23. Reflexioneu sobre aquesta intervenció del Pol i relacioneu-ho amb el videoclip de la cançó **Mirada estràgica** del grup **Xiula**.

—Ella em parla com un igual -diu sempre i sacseja el cap amb admiració. (Pàg. 16)

En xicotets grups, els demanem que se centren en aquest fragment en què el Pol assegura que l'Esperança li parla sempre com un igual. Durant uns quants minuts de conversa, els aturem i demanem que un membre de cada grup faci una intervenció sobre el que s'ha parlat al grup, de manera que es genera una primera ronda d'intervencions a partir de la qual podem deixar fluir el debat amb tota la classe. Mentrestant, dos alumnes poden recollir les intervencions dels seus companys i ressaltar al final de la dinàmica el que els ha semblat més interessant.

Finalment, podem cloure la sessió amb el visionat

del vídeo i una altra ronda de conversa sobre la relació de la frase i el mateix vídeo.

Alguns temes que podem suggerir als alumnes són:

- Tots diferents, tots iguals
- No sempre ens prenem la gent seriosament
- Tothom té coses a dir
- Esperança és un nom simbòlic?

En aquest tipus d'activitat en què la conversa pren vida, és important recordar-los que han de mantenir un registre formal i fent un ús correcte de la llengua. Amb aquesta finalitat, podem enregistrar la sessió per tal de poder avaluar-la posteriorment.

24. Alguns dels protagonistes de la novel·la tenen trets molt marcats que defineixen el seu personatge. En petit grup, tracteu d'identificar aquests trets personals d'algun personatge que us cride l'atenció. A continuació, compartiu aquests retrats i comenteu si coneixeu algú en la vida real que s'hi assemble.

Amb aquesta activitat pretenem aprofundir sobre el concepte de prototipus per a aprendre a relacionar la construcció del personatge amb els referents culturals i literaris que el precedeixen i inspiren. En petit grup, els alumnes defineixen els personatges més importants de la novel·la i tracten de relacionar-lo amb algun prototipus social i/o cultural que coneguin. Posem un exemple:

El pare	
Llenguatge barroer, sobretot quan està amb els amics	<p>El meu veí és un militar jubilat que va venir a viure al poble. Té 5 fills, però cap no ha aconseguit fer amics i sempre han tingut problemes a l'escola.</p> <p>El meu veí es passeja pel poble agafat de la mà de la seua dona, però mai no es miren. Cada dia esmorzen plegats en un bar; ell llegeix el diari La Razón i ella mira el mòbil.</p> <p>És el president de la comunitat de veïns i, tot i que és força educat, manté un to molt prepotent de setciències.</p> <p>Crec que és un home ple de pors, que no admet massa la diversitat. Manté aquesta actitud per fer veure que és algú a la comunitat.</p>
Carrera militar, un poc frustrada per culpa de son fill	
Autoritari	
Té por que la societat sàpiga que té un fill amb discapacitats	
No sap com parlar amb els fills	
No vol que ningú li diga com ha de parlar als seus fills	
Creu que el seu fill no pot prendre algunes decisions	
Prové d'una família tradicional valenciana	
La relació amb la dona no és massa fluïda.	
Fan vides bastant separades	

25. La Mercè explica com se sent a l'escenari després d'una bona interpretació. Què us suggereix aquest fragment? Heu sentit mai alguna cosa semblant?

I de seguida uns aplaudiments densos i meravellosos que em ruixen de plaer. Que t'aplaudeixin és una fragància que quan l'olors esdevens bonica i poderosa, i sents que tot és possible si tu ho vols. I que no hi ha cap tristesa al món, perquè tu les has devorades, i has conjurat la felicitat. Ara ets la persona que està sota la llum i a qui aplaudeixen. I ets tu i alhora no ho ets. Ets la més bonica, i la més important, i ets el centre del món i ets allò que volies ser i que creies que mai no series. Els aplaudiments entren sota la pell i s'escampen pel teu rec sanguini com un virus, inguarible, que ja no t'abandonarà mai. Com puc estar borratxa si mai he tastat cap beguda alcohòlica? (Pàg. 62)

La Mercè s'allibera a l'escenari de tota la càrrega emocional que viu a casa. La interpretació és una via per a deixar anar la seua personalitat tot convertint-se en personatges que ella interpreta. A dalt de l'escenari és ella mateixa tot convertint-se en algú altre. Aquesta necessitat de desdoblar-se és ben humana i de ben segur que el nostre alumnat també té formes d'evadir-se i de retrobar-se en ells mateixos.

Podem demanar als nostres alumnes que preparen una intervenció a l'aula on mostren aquesta sensació d'alliberament. La intervenció pot ser escrita, oral o fins i tot plàstica si els animem a transportar aquest sentiment a l'àmbit artístic.

26. El Pol té limitacions comunicatives i sovint li costa explicar el que vol dir. Fixeu-vos en aquesta intervenció. Animeu-vos a proposar altres solucions a la mateixa idea:

Jo no sé els altres, però, jo, em sento com si estigués patinant per dintre. Així, lliscant sobre el gel. Sense caure. (Pàg. 93)

Aquesta activitat té l'objectiu d'aprofundir en l'estil literari de l'autora. En aquest cas, ens fixem en l'especificitat de la veu del Pol, el qual té necessitats comunicatives tot i les limitacions que presenta. Segurament, el sentiment amorós és quelcom nou per a ell i per això desconeix què és el que li ocorre; per aquesta raó utilitza un llenguatge metafòric per a construir una comparació. El que proposem és que, seguint l'esquema del Pol, diguem alternatives per a aquest sentiment. Amb els resultats, podem fer-ne un petit mural, o un fil d'Instagram, de Twitter, etc.

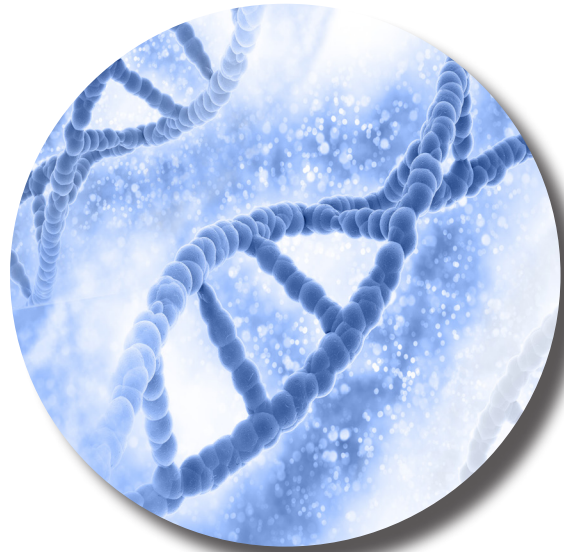
Foto de Mujer creado por freepik - www.freepik.es

27. Llegiu aquest fragment i converseu al voltant de les preguntes següents:

Soc una experta a espiar els altres. I això que presumeixo d'estar al marge de la meva família. [...] Del que passa pel teu cap, però, no en saben res. Si un dia inventaven un aparell per llegir els pensaments, els joves fugiríem espordits a un altre planeta. Bé, doncs per no tenir problemes has de saber què els passa a ells. O potser és que soc tafanera de naixença, perquè m'ha tocat en la rifa de la genètica, com a Pol i ha tocat la síndrome de Down. A la mare li ha tocat ser bonica. I al pare ser autoritari. (Pàg. 95)

- Què diríeu que heu heretat genèticament de les vostres famílies?
- N'esteu satisfets? Què us agradaria haver heretat?
- Penseu que aquestes herències es poden controlar o modular, o són per sempre?

Aquest fragment i aquestes preguntes ajudaran a reflexionar sobre els aspectes personals que creiem que hem heretat de la família. Aquesta autoreflexió es pot compartir per verificar amb la resta de companys si creuen que aquesta característica la perceben de la mateixa manera. També és una bona oportunitat per a debatre sobre el determinisme genètic que de vegades es materialitza en l'expressió "Jo soc així". Podem canviar?

28. L'última part del capítol 7, la Mercè explica com son pare i sa mare parlen sobre els plans de l'Anita amb sa filla i el Pol. Us convidem a identificar els elements ideològics que caracteritzen els pares de la Mercè i el Pol i a comentar-los amb el vostre grup.

<i>A ell no li feia xantatge una immigrada espavilada.</i>	
<i>No li posava condicions una morta de fam.</i>	
<i>Posar una noia com a esquer i intrigar per treure quartos.</i>	
<i>Que se'n tornin al seu país, aquestes gates maules, que és el lloc que els pertoca.</i>	
<i>Col·locar la seva filla subnormal.</i>	
<i>A mi no me la juguen un parell de putes del tercer món.</i>	

- Com us sentiríeu si la vostra família rebutjara amb aquests termes la vostra parella?
- La Mercè explica que el va abraçar i que, tot i que li va dir que ho arreglaria, sap que això ella ni ningú ho podia arreglar. Trobeu vosaltres alguna solució?

Amb aquesta activitat proposem aprofundir sobre els prejudicis ideològics del pare. Aquest fragment representa el clímax del seu posicionament envers la relació amorosa del seu fill amb Síndrome de Down. Amb la interpretació que faran els alumnes i amb les preguntes que fem a continuació volem que es posen en la pell del Pol i que arriben a sentir la gravetat d'aquests greuges. Efectivament, aquest fragment és el detonant del fatal desenllaç que vindrà a continuació. És important fer notar que la Mercè intenta apaivagar el dolor del seu germà de la millor manera que sap, però ni l'abraçada ni les paraules seran suficients, com ella pronostica.

Finalment, demanem als alumnes si sabrien com afrontar una situació semblant. En aquest sentit, és interessant abordar-ho des de la perspectiva de la mediació.

29. El fragment que teniu a continuació funciona com una acotació teatral davant de l'últim acte de l'obra. Llegiu individualment aquest fragment. Tot seguit i per parelles, us proposem que sota de cada línia anoteu el que creieu que significa. Finalment, poseu-ho en comú amb la resta de la classe.

I tanmateix, la història d'amor real, la que viu el meu germà Pol, està a punt de fer un gir brutal.
Com a les obres de teatre clàssiques, el destí està preparat per fer la seva jugada.
I nosaltres no podem prendre la iniciativa, sinó que ens hem de limitar a entomar-ho.
Nosaltres som la molla, però el ressort que la dispara està controlat des de fora.
Ens pensem que en dominar les nostres passions dominen també els girs de la nostra vida, però no és així.

Què creieu que ocurrerà d'ara endavant?

La referència al teatre clàssic no és endebades. Aquest fragment representa una acotació introspectiva del que succeirà en l'últim "acte". De fet, aquest paràgraf ens el podríem trobar en un programa de mà d'una obra teatral. Podem fer notar aquesta circumstància amb els alumnes i animar-los a interpretar el text i a fer una predicció del que vindrà a continuació.

La pregunta més concreta que plantegem en un segon terme pot fer aflorar la imaginació. Proposem recollir les propostes de tothom i penjar-les en un panell a l'aula. En acabar la novel·la, podem tornar a revisar-les i descobrir qui s'hi va acostar més.

30. Torneu a llegir les últimes pàgines de la novel·la. Davant la impotència sobre el que acaba d'ocórrer, la Mercè es fa mentalment una pregunta que no sembla fàcil de respondre, o potser ni tan sols té resposta. Per parelles, tracteu de donar-li un sentit a la pregunta i, si podeu, responeu-la:

*“Per què jo no ho he previst? No soc la reina de la comprensió? No soc l'única que entén el Pol?
Quin sentit té ara això de “posar seny”? Algú em pot explicar ara clarament què vol dir “posar seny”? Quina mena de seny és aquest?
Pol-Pol-Pol-Pol-Pol-Pol-Pol-Pol-Pol-Pol-Pol-Pol-Pol-Pol-Pol-Pol.”*

Aquesta pregunta és una bona oportunitat per a practicar la tertúlia literària al voltant del fatídic desenllaç de l'obra. Tot i que inicialment es planteja per parelles, podem fer altres agrupacions i suggerir algunes bastides temàtiques per a iniciar la conversa:

- a) Desenllaç sobrevingut i sobtat.*
- b) Sentit de culpabilitat davant un suïcidi.*
- c) Com s'ha arribat fins aquí? Per què centra la seua ràbia en el “seny”?*
- d) Racionalitzar la mort.*

31. El pírcing és un element que trobem en la novel·la en diversos moments. Es tracta d'un objecte-símbol que pren una significació especial al final de la història. En grups xicotets, converseu sobre l'última pàgina de la novel·la.

Amb el mateix enfocament que l'activitat anterior, organitzeu l'aula per tal que apareguen opinions i aportacions diverses i enriquidores. Podem ajudar els alumnes oferint-los alguns temes per a començar a parlar:

- a) Per què la frase la situa en una altra pàgina i entre parèntesi?*
- b) Han canviat els motius per posar-se un pírcing?*
- c) Què motiva a la Mercè per voler posar-se'n un “demà mateix”?*

PROPOSTES DIDÀCTIQUES

Després de la lectura

32. A mesura que avança la novel·la, el Pol experimenta canvis físics, intel·lectuals i emocionals que culminaran amb el desenllaç que coneixem. Us proposem elaborar una seqüenciació d'aquests canvis amb l'ajuda d'una infografia.

Proposem una activitat col·laborativa de recapitulació al voltant de l'estructura de la novel·la a partir dels canvis que experimenta el Pol. La creació d'una infografia permetrà visualitzar de forma gràfica aquest desenvolupament del personatge mitjançant elements gràfics i audiovisuals. Aquest camí hauria de comptar amb elements relacionats amb els canvis físics, intel·lectuals i emocionals; per això podem convidar-los a generar categories de visualització. Així mateix, deixem obertes més possibilitats perquè els grups d'alumnes proposen altres fórmules i altres estructures.

Els resultats ajudaran a reflexionar sobre la importància de la construcció de personatges complexos que evolucionen a través de la història.

Sobre aquest tema, també podem continuar aprofundint a partir d'altres personatges:

- Què pensem dels altres personatges? Experimentem canvis?

- I a vosaltres? Us ha fet canviar algun fet o circumstància?

- Creieu que els canvis són positius o penseu que canviar és símptoma de poca personalitat?

33. Ara que ja heu llegit la novel·la, què pensem del títol? S'ha ajustat a les vostres expectatives? Proposeu una alternativa i prepareu una xicoteta defensa oral d'aquesta proposta davant d'un hipotètic editor.

Reprenent l'activitat 13, reflexionem sobre el títol de l'obra per corroborar o contrastar les idees prèvies abans de llegir la novel·la. Amb els elements d'anàlisi de què ara disposen, els plantejarem la possibilitat de canviar el títol per un altre. Els alumnes hauran de defensar la seua proposta oralment davant d'un hipotètic editor. Així doncs, podem generar tandems de forma que es preparen els dos rols (escriptor/editor) per tal de generar un discurs oral argumentatiu.

34. **Participeu en aquesta taula esmentant allò que us ha agradat, allò que no heu entès i allò que no us ha agradat. En acabant, identifiqueu els temes que més es repeteixen en les tres columnes i proposeu a la resta de la classe un llistat de temes per a conversar sobre l'obra.**

M'ha agradat	No he entès	No m'ha agradat

Aquesta activitat proposada per Aidan Chambers ens permet planificar els temes sobre els quals podem articular una conversa literària a l'aula. Per fer sorgir temes i trencar el gel, els alumnes emplen aquesta taula sobre la lectura de l'obra. Un cop tothom ha participat, demanem als alumnes que identifiquen què és allò que es repeteix en les tres columnes per tal de copsar quins són els elements més recurrents al voltant dels quals podem encetar una tertúlia. Tal com explica Chambers, d'aquesta manera no focalitzem els temes segons els interessos del docent, sinó en les inquietuds dels alumnes de forma equitativa.

La taula que proposem pot construir-se digitalment, per exemple amb un tauler digital, de forma que el docent projecta la taula a la pissarra digital mentre els alumnes, individualment, per parelles o en xicotetes agrupacions, l'emplenen amb el seus dispositius. Una altra fórmula és que siga una activitat col·lectiva d'aula i que hi haja un secretari que vaja emplenant la taula a mesura que tothom diu la seua.

Podeu utilitzar qualsevol plataforma per a generar pissarres digitals: Padlet, Jamboard, Miro, Stormboard, Mural, Limnu, InVision Freehand, Conceptboard, Explain Everything, etc

35. Un cop heu llegit el llibre, ajunteu-vos en grups de 4 i decidiu qui moderarà la conversa en cada grup. Tot seguit, observeu i comenteu la següent pauta de conversa i tracteu d'entendre'n les preguntes. A continuació, enceteu la conversa durant 20 minuts de forma que pugueu fer, com a mínim, una pregunta de cada bloc.

BASTIDES PER A LA CONVERSA					
Preguntes bàsiques		Preguntes generals		Preguntes especials	
Què us ha agradat del llibre?	Què us ha cridat l'atenció?	Quin tipus de llibre pensàveu que era abans de llegir-lo? Ha resultat ser el que us esperàveu?	Heu llegit més llibres com aquest? En què s'hi assemblen?	En quant de temps creieu que transcorre la història?	Penseu que la història s'explica en un ordre cronològic? Com expliqueu vosaltres les històries?
Què haguéreu canviat?	Què és el que no us ha agradat?	Mentre llegíeu, heu trobat paraules o frases que us hagen agradat?	Heu notat alguna cosa especial en el llenguatge de l'obra?	Creieu que es dedica el mateix temps a explicar unes coses que altres?	On situeu la història? Penseu que és important per a la història? Us heu imaginat el lloc mentre llegíeu?
Quina part us ha semblat més avorrida?	Us heu botat alguna part?	Com hauríeu ajudat l'escriptora a millorar el llibre?	Us ha passat alguna cosa semblant al que ocorre al llibre?	Quins personatges us han semblat interessants?	Quins personatges no us han agradat?
Heu estat a punt d'abandonar la lectura?	Què no heu entès?	Com creieu que s'assembla el que heu llegit amb la vida real?	El llibre us ha fet pensar sobre la vostra pròpia experiència?	Hi ha algun personatge que reconegueu en la vida real?	Hi ha algun personatge que no participa en la història però sense el qual no hi hauria història?
Què heu trobat estrany o fora de lloc?	Què heu trobat d'especial en aquest llibre?	Mentre llegíeu, heu visualitzat la història? Què us ha ajudat a visualitzar-la?	Quines parts de la història se us han quedat gravades?	Amb quins ulls s'explica la història? Heu pogut posar-vos-en en la pell?	Com sabem que pensen els altres personatges?

Preguntes bàsiques		Preguntes generals		Preguntes especials	
	Quantes històries diferents heu pogut trobar al llibre?	Què els diríeu als vostres amics sobre el llibre? Coneixeu algú a qui de ben segur li agradaria? Quines parts no explicaríeu? Quin tipus de persona creieu que l'hauria de llegir?	Heu sentit que la història succeïa en aquell mateix moment o que havia ocorregut en el passat?	Des d'on heu observat la història: dins dels personatges, al costat, des de dalt?	
	Hi ha hagut alguna intervenció que us haja fet canviar d'opinió?	Després de tot el que s'ha dit, què creieu que ha estat el més important?			

Aquestes preguntes extretes de la proposta de dinamització de la lectura d'Aidan Chambers pretenen articular una conversa literària a partir de preguntes obertes que facen activar l'experiència lectora dels alumnes. La bateria de preguntes és extensa; per això els docents poden seleccionar algunes preguntes abans de proposar l'activitat. Nosaltres proposem que la conversa es pugui articular en grups xicotets heterogenis, de forma que tothom tinga oportunitat d'intervenció. Hi ha també l'opció de fer-ho en grup gran; de ben segur que les intervencions de més alumnes enriqueiran més tota la resta. Al seu torn, des de l'àmbit lingüístic podem preparar algunes bastides sobre marcadors textuals que regulen la conversa. En aquest sentit, mentre es duu a terme la conversa, un membre de cada grup pot prendre nota sobre com es desenvolupa i quin ús es fa del llenguatge. En finalitzar l'activitat, els grups posen en comú algunes consideracions generals i els alumnes que han pres nota sobre l'ús del llenguatge comenten com ha anat.

36. Isabel-Clara Simó deia que “Un llibre de narració és dues coses alhora: idees que et fan pensar i emocions que et fan estremir. Sense els dos tombants, no és un llibre de narrativa”. Així doncs, per parelles, torneu a fullejar l’obra i rescateu allò que us ha fet pensar i allò que us ha fet sentir. Compartiu-ho amb la resta de la classe.

Què m’ha fet pensar?	
Què m’ha fet estremir?	

Per a continuar les tertúlies dialògiques després de la lectura, podem plantejar una revisió del que hem llegit a partir d’aquests dos eixos. Les experiències artístiques, com a tals, sempre ens despertem emocions que de vegades no podem explicar, ens connecten amb un subconscient relacionat amb el nostre univers particular. D’altra banda, l’impacte artístic també genera pensament gràcies al que s’hi explica o a com s’explica. Aquest binomi el podem aplicar a partir d’ara a qualsevol experiència artística.

37. A la pàgina 15 trobem la descripció que la narradora fa del seu germà Pol. Es tracta d’una descripció que combina els trets psicològics i els físics. Us proposem que feu una descripció personal o d’algun company o companya de classe utilitzant la mateixa tècnica. Podeu fer servir aquesta taula per a planificar els trets.

Trets psicològics	Trets físics

L’objectiu d’aquesta activitat és copsar com es construeixen les descripcions dels personatges i aprendre a crear-ne de noves tot combinant elements físics i psicològics.

Aquesta és una bona oportunitat per a posar en pràctica el procés d’escriptura creativa: planificació, contextualització, textualització, revisió i difusió. Amb l’ajuda de la taula, els alumnes recullen els trets que definiran el seu personatge. Tot seguit, els animem a relacionar un tret psicològic amb un tret físic i tractar d’establir lligams narratius que connecten les dues característiques. Els recordem que les descripcions han de tenir un ordre lògic (vertical o espiral). Quan comencen a textualitzar, els demanem que en dues ocasions compartisquen les seues produccions amb altres companys i que aquests puguin fer algun comentari sobre el text. Els autors del text haurien de considerar aquests comentaris i afegir algunes esmenes. Finalment, s’acabaria d’editar el text i se’n revisaria col·lectivament algun abans de lliurar-lo definitivament. Per últim, es presenten o s’enregistren i es posen en comú els diferents personatges que s’han elaborat a la classe. (Taula 3 dels Annexos)

40. Al llarg de la novel·la, la Mercè va esquitxant el seu discurs de referències literàries, musicals i del món de la interpretació. Proveu a fer-ne un recull i a reflexionar si aquestes referències tenen algun significat en la història dels protagonistes.

<i>Referències al món del teatre</i>	<i>Possible significat en l'obra</i>
<p><i>Whashington Square</i>, la versió teatral de la novel·la de Henry James (Pàg. 25)</p> <p>En la versió cinematogràfica, <i>The heiress</i>, <i>William Wyler</i> (1949), els protagonistes són interpretats per Olivia Havilland i Montgomery Clift (Pàg. 42)</p>	<p>Relació entre el pare i la filla, Catherine, la qual resultarà ser molt més brillant que el pare metge.</p> <p>La Mercè, que interpreta la Catherine, també viu una situació semblant amb son pare.</p>
<i>An inspector calls</i> , John Priestley, (1946) (Teatre)	Una investigació sobre un suïcidi d'una infermera en què sembla que res pugui ser veritat.
<i>Don Gil de las calzas verdes</i> , Tirso de Molina (1635) (Teatre)	El tema tracta sobre una noia que es fa passar per home.
Una teoria sobre això, Pasqual Alapont (Teatre)	
<i>La senyoreta Júlia</i> , August Strindberg (1888) (Teatre)	Té relació amb el tema del suïcidi (més endavant), de la fortalesa de la dona davant l'home. Probablement, també guardi relació amb la novel·la <i>Júlia</i> de la mateixa autora.
<p><i>Suzanne</i>, Leonard Cohen (Música)</p> <p>Versió anglès</p> <p>Versió català</p>	La cançó de Cohen parla metafòricament de Jesús, que com Susanna, guia els homes pel camí de la salvació. L'Esteve, l'educador del Pol, és qui suposadament explica aquesta història al Pol i qui entenem que fa aquest paper amb els nois amb qui treballa.
<i>Les tres germanes</i> , Anton Txéjov (Teatre)	Com els ocorre a les tres germanes de la família Prózorov, la Mercè també és conscient que viu en una família decadent que empresona i limita les seves potencialitats. Com elles, la Mercè també voldria fugir i aspirar a la llibertat.

<p><i>Lo que queda del día</i>, James Ivory, 1993. (Pel·lícula)</p>	<p>En aquesta pel·lícula, el protagonista és un majordom a qui li toca presenciar reunions amb personalitats d'alta volada, fins i tot militars nazis. Les reunions dels militars a casa li fa recordar a la mare aquesta pel·lícula. Tot i les diferències entre la Sagrario i l'Emma Thompson, la Mercè veu molts més paral·lelismes dels que aparentment podrien haver-hi.</p>
<p><i>Roxanne</i>, The Police (Cançó)</p>	
<p><i>Welcome to my life</i>, Simple Plan (Cançó)</p>	<p>En aquesta cançó es parla de la necessitat de fugir quan no es pot més. Sembla que el context que presenta la cançó és el mateix que el de la Mercè i hi ha molts paral·lelismes amb les vides d'un i d'altre.</p>
<p><i>Romeu i Julieta</i>, William Shakespeare (Teatre)</p>	<p>La famosa peça teatral de Shakespeare analitza la relació amorosa entre dos amants de famílies oposades i la impossibilitat de dur a terme aquesta relació per les oposicions externes. En aquest cas, trobarem com l'amor entre el Pol i l'Anita participen d'aquesta frustració.</p>
<p><i>Tots els matins del món</i>, Alain Corneau, 1991. (Pel·lícula)</p>	

L'objectiu d'aquesta activitat és aprofundir sobre les intertextualitats en l'obra literària i més en concret, en les referències a les obres literàries, la música, el cinema i el teatre. Aquestes referències, sovint, esdevenen per si mateixes símbols que representen un estat, una anticipació dels fets o un paral·lelisme amb algun personatge o un tòpic literari.

Amb aquesta taula, pretenem que l'alumnat identifiqui aquestes referències i pugui reflexionar sobre la relació que pot existir amb la trama de la novel·la. Mitjançant aquesta activitat, aprofundim sobre com els referents culturals de tots els temps basteixen la construcció del relat i com cada autor selecciona del seu bagatge vital aquells aspectes que poden ajudar a construir una història.

41. **A més de les novel·les, l'autora va escriure tretze llibres de narrativa breu. De fet, és així com va començar a publicar *És quan miro que hi veig clar*. L'autora va ser una peça fonamental en el gènere per a fer-lo madurar en la nostra literatura, de tal manera que el conte català no es pot explicar sense la seua aportació. A continuació, us convidem a llegir un conte ben conegut al portal web de l'autora. Després enceteu una tertúlia al voltant d'aquests eixos:**

Rosina, my darling

- Què us ha agradat del conte?
- Què trobeu desconcertant?
- Quins elements en destacaríeu?
 - L'estil: oralitat, ironia, sarcasme
 - El format: és una nota, o una carta.
- Com són els personatges que hi apareixen?
 - Contemporanis i allunyats d'allò políticament correcte; a partir del conte, empatitzem amb l'home que abandona la dona i acabem per entendre'n els motius.
- Quina funció creieu que tenen els guions?
 - Els múltiples incisos que trobem al conte ajuden a inserir explicacions al missatge del narrador. Són amplificacions o desviacions del tema. A més, és un signe de puntuació que ajuda a reproduir la parla espontània.

Amb aquesta activitat pretenem conèixer un altra vessant de l'escriptora alcoiana, el de la narrativa breu. Amb aquest relat oferim la possibilitat de comparar l'estructura de la novel·la amb l'estructura d'un relat breu i extreure'n conclusions. Com que el conte és breu, podem conduir una tertúlia sobre les quatre preguntes bàsiques que proposa Aidan Chambers i adaptar-les a les especificitats del text.

42. **Escolteu la lectura que farà el professor d'anglès d'aquest àlbum: *Mallko and dad*. Amb l'ajuda d'aquesta fitxa, parleu amb la resta de la classe sobre aquest àlbum:**

What I did like most was...	
I did not entirely understand...	
I would like to read again...	
I would like to see again...	

Com creieu que podem relacionar aquest àlbum amb la història d'*El meu germà Pol*?

*Aquesta activitat vol activar els coneixements lingüístics de llengua anglesa amb l'experiència literària de l'obra. L'àlbum *Mallko and dad* connecta amb la història del Pol tot contrariant el paper dels dos pares: mentre el pare del Mallko és capaç de reflexionar sobre l'acceptació del fill, el pare del Pol bandeja el seu propi fill a la marginalitat i no li reconeix la possibilitat de viure una vida plena.*

Per tal d'abordar aquesta comparativa, primer ens assegurem que han entès l'àlbum mitjançant unes preguntes que tractarem de respondre amb la participació de l'assignatura de Llengua anglesa. Tot seguit, podem parlar obertament de les dues figures paternes.

43. Un cop heu escoltat la lectura de l'àlbum *Mallko and dad* i n'heu conversat, elaboreu per parelles una conversa de Whatsapp entre el pare del Mallko i el pare del Pol. Tingueu en compte el tarannà d'un i l'altre, així com els trets literaris que ja coneixem de tots dos. Seguiu aquests consells:

1. Feu un llistat amb els trets característics dels dos personatges
2. Situeu la conversa en un context determinat a partir de la realitat dels dos personatges
3. Elaboreu un esquema de la conversa en tres moments: plantejament, nus i desenllaç.
4. Feu un esborrany del diàleg i doneu-lo a revisar a algun company
5. Utilitzeu emoticones per a reforçar les idees del diàleg
6. Reviseu el diàleg perquè sigui adequat, coherent i cohesionat.
7. Reviseu l'ortografia, el lèxic i la gramàtica
8. Reescriueu el diàleg
9. Dramatitzeu el diàleg i enregistreu-lo en àudio o en vídeo.

En la línia de l'activitat anterior, volem aprofitar la diferència del rol d'un i altre pare envers el seu fill. Per tal d'abordar-lo, plantejem un cara a cara entre tots dos en forma de diàleg a partir d'una pauta d'elaboració. Els resultats del diàleg poden dramatitzar-se o portar-se a escena.

Per a generar la conversa de Whatsapp, podem fer servir l'aplicació *Fake Chat Conversations*.

44. Tot seguit veurem un vídeo sobre la Síndrome de Down. Però, què en sabeu vosaltres? Durant uns minuts, feu un llistat de tot allò que coneixeu. A continuació, **visioneu aquest vídeo i anoteu els tres aspectes que més us sorprenen. En acabant, continueu aquestes reflexions.**

- *No sabia que...*
- *Jo creia que...*
- *A partir d'ara...*

Amb aquesta activitat ens proposem activar els coneixements previs dels alumnes sobre la Síndrome de Down i contrastar-los amb el contingut del vídeo. Pot ser un espai idoni perquè els alumnes puguin explicar les seues experiències i contrastar la informació del vídeo amb les idees prèviament preconcebudes.

45. El 21 de març és el Dia Mundial de la Síndrome de Down. Per a celebrar-lo, elaboreu a classe un panell expositiu que continga aquestes informacions i exposeu-lo al vostre centre:

- **En què consisteix aquesta malaltia?**
- *Com viuen les persones amb síndrome de Down a Catalunya?*
- *Com construïm una perspectiva de futur per a ells?*
- *Quines institucions hi treballen?*
- **Entitats**

Aquesta proposta pot encabir-se en les activitats transversals del centre o plantejar-se com a projecte amb el concurs d'algunes assignatures: Biologia, Tutoria, Ciències Socials, Llengües, etc. Proposem que el panell, en el format que es trie, siga tan interactiu com siga possible mitjançant realitat augmentada, de forma que l'exposició continga material audiovisual: entrevistes, diàlegs, visites, documentals, etc.

ANNEXOS

Instrument d'avaluació	Objectiu	En quin moment?	Qui avalua?
Rúbrica	Comprensió del text	Fase inicial	Autoavaluació
Portafolis literari	Evidències del procés d'aprenentatge	Durant tota l'activitat	Autoavaluació Coavaluació Avaluació del docent
Diari de classe	Evidències del procés d'aprenentatge	Al final de cada sessió	Autoavaluació Coavaluació Avaluació del docent
Rúbrica	Valoració de la tasca	Fase final	Autoavaluació Coavaluació
Taula d'indicadors	Llenguatge audiovisual	Fase final	Autoavaluació Coavaluació Avaluació del docent
Base d'orientació	Llengua oral Llengua escrita	Fase inicial i final	Autoavaluació Avaluació del docent
Llista de planificació	Planificació de la sessió	Fase inicial	Autoavaluació Coavaluació

Taula 1: Instruments d'avaluació.

Una bona lectura en veu alta	
Hem llegit el text i hem entès el significat general tot utilitzant recursos com diccionaris i portals webs.	
Hem detectat les paraules que comporten alguna complicació de pronúncia i hem tractat de solucionar-ho.	
Hem assenyalat en el text les paraules força: substantius, adjectius, verbs, etc.	
Hem identificat les possibles llicències mètriques com la sinalefa i l'elisió.	
Hem treballat les pauses i els silencis a partir de la puntuació.	
Hem detectat les corbes melòdiques més pronunciades del text.	
Hem assajat la lectura tot practicant el volum de veu i la projecció de la veu.	
Taula 2: Una bona lectura en veu alta.	

Adaptació del document [La literatura a l'aula](#).

La descripció física i psicològica	
1.	Recull d'elements psicològics
2.	Creació de trets físics
3.	Relació dels elements psicològics amb els trets físics
4.	Textualització: estil literari
5.	Revisió de dos companys
6.	Acceptació d'esmenes
7.	Textualització final
8.	Revisió col·lectiva d'un text
9.	Lliurament final
10.	Difusió
Taula 3: Proposta de redacció d'una descripció.	